

Oligarquia, fiscalitat i règim municipal al món urbà de la Catalunya medieval (Cervera entre 1026 i 1430)

Max Turull i Rubinat

ADVERTIMENT. La consulta d'aquesta tesi queda condicionada a l'acceptació de les següents condicions d'ús: La difusió d'aquesta tesi per mitjà del servei TDX (www.tesisenxarxa.net) ha estat autoritzada pels titulars dels drets de propietat intel·lectual únicament per a usos privats emmarcats en activitats d'investigació i docència. No s'autoritza la seva reproducció amb finalitats de lucre ni la seva difusió i posada a disposició des d'un lloc aliè al servei TDX. No s'autoritza la presentació del seu contingut en una finestra o marc aliè a TDX (framing). Aquesta reserva de drets afecta tant al resum de presentació de la tesi com als seus continguts. En la utilització o cita de parts de la tesi és obligat indicar el nom de la persona autora.

ADVERTENCIA. La consulta de esta tesis queda condicionada a la aceptación de las siguientes condiciones de uso: La difusión de esta tesis por medio del servicio TDR (www.tesisenred.net) ha sido autorizada por los titulares de los derechos de propiedad intelectual únicamente para usos privados enmarcados en actividades de investigación y docencia. No se autoriza su reproducción con finalidades de lucro ni su difusión y puesta a disposición desde un sitio ajeno al servicio TDR. No se autoriza la presentación de su contenido en una ventana o marco ajeno a TDR (framing). Esta reserva de derechos afecta tanto al resumen de presentación de la tesis como a sus contenidos. En la utilización o cita de partes de la tesis es obligado indicar el nombre de la persona autora.

WARNING. On having consulted this thesis you're accepting the following use conditions: Spreading this thesis by the TDX (www.tesisenxarxa.net) service has been authorized by the titular of the intellectual property rights only for private uses placed in investigation and teaching activities. Reproduction with lucrative aims is not authorized neither its spreading and availability from a site foreign to the TDX service. Introducing its content in a window or frame foreign to the TDX service is not authorized (framing). This rights affect to the presentation summary of the thesis as well as to its contents. In the using or citation of parts of the thesis it's obliged to indicate the name of the author.

**OLIGARQUIA, FISCALITAT I REGIM MUNICIPAL AL MON
URBA DE LA CATALUNYA MEDIEVAL (CERVERA ENTRE
1026 I 1430).**

Max TURULL I RUBINAT

**Tesi Doctoral dirigida pel
Dr. Manuel RIU I RIU**

**Departament d'Història Medieval,
Paleografia i Diplomàtica.
Facultat de Geografia i Història**

UNIVERSITAT DE BARCELONA

Barcelona, juny de 1989.

AHCC Llibre dels Privilegis, 1334, 23r.

"Declaració en qual manera se deu fer la elecció dels paciers e conseyllers, dels quals el precedunt capitell és feyta menció"

"Nos Alfonsus dei gracia rex Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice ac comes Barchinone. Olim ad augmentum ville nostre Cervarie et ut habitantes in illa personis discretioribus ac melioribus regerentur subla (sic) ab inde officio iuratorum quos non solum de maiori et meliori manu set de inferioribus assumebant officium paciane prout fuerat ab antiquo ibidem providimus reducendum cum nostro privilegio Statuentes atque perpetuo ordinantes quod anno quolibet certa die quatuor paciani tam deberent in dicto officio eligi et assumi. Quamquidem electionem sic volumus ac iussimus fieri quod predicta villa in quator partes divisa de qualibet quarta parte tres probi homines eligerentur ydonei de melioribus cuiuslibet quarte partis quorum nomina sigillatim in cere redolinis inclusa ponerentur in capho vel scudella aque plena et cooperta et ille cuius nomine sit inclusum aliquis puer a casu ex dictis tribus redolinis acciperet illo anno paciani curam gereret, et sic de aliis tribus partibus dicte ville perpetuo fieret ut sic essent in dicta villa quator paciani annuatim pro ut hec omnia in dicto privilegio nostro sigillo pendenti munito Datum Dertuse, quarto idus september anno domini millesimo CCC tricesimo primo, plenius continentur, set quoniam in dicto privilegio non est cautum qui deberent in qualibet quarta parte ville tres pacianos predictos eligere Et propterea singulis annis magna in dicta villa matris dissensionis insurgeret, fuit nobis per universitatem et proceres dicte ville humiliter supplicatum ut per quos huiusmodi deberet electio fieri dignaremur ad tollendam discordiam declarare Nos autem affectantes inter subditos nostros omnem matenam disensionum succindere et eos optantes pacifice vivere et quiete Cum hac carta nostra perpetuo valitura declaramus, statuimus atque sancimus quod paciani et consiliani dicte ville qui nunc sunt vel maior pars eorum qui vocati voluerint interesse vigilia natalis domini proximo nunc stantis et de inde psa die anno quolibet ante nonam prius ab eis prestito iuramento in posse ipsorum pacianorum quod in hoc non affectione propria sed ad honorem et comodum dicte ville ac totius rei publice se habebunt eligant de qualibet quarta parte ville predictae quinquaginta proceres de melioribus et fide dignioribus dicte partis quisquidem sic electi Quinquaginta videlicet cuiuslibet quarte partis vel maior pars ipsorum prestito prius per eos consimili iuramento in posse pacianorum ipsorum eligant ac nominent tres probos homines pro pacianis sue partis Quequidem electio fiat sequenti die videlicet post instans festum natalis domini et sic annis singulis predictis diebus imperpetuum observetur ut videlicet vigilia natalis domini per ipsos pacianos et consilianos qui tunc erunt ut superius continetur fiat in qualibet quarta parte ditorum Quinquaginta electio et sequenti

die post ipsum festum immediate sequenti futur paciarum per ipsos quinquaginta in qualibet quarta parte ut premititur eligantur et de inde iuxta predicti alterius privilegii nostri formam in omnibus alii electionem paciarum tangentibus procedatur. Addentes quod si aliquis ex dictis paciaris vel consiliaris infra annum decederet vel ex aliquo impedimento seu obstaculo vel defectu officium paciarum vel consiliaris gerere vel amministrare non posset dicti quinquaginta vel maior pars eorum prestito prius iuramento in posse dictorum paciarum eligant tres probos homines pro paciaris et quinque pro consiliaris in parte sua in qua huiusmodi defectus emergeret, de quibus unus iuxta formam dicti privilegii in paciarum et alius in consiliarum assumantur. Praeterea cum dictum privilegium videatur similiter defectuum in eo videlicet quod nulla ibi sit mencio per quos debent eligi decem consiliaris in qualibet quarta parte, ex quibus post modum quinque sub certa forma in dicto privilegio expressata in singulis quatuor partibus pro consiliaris assumuntur. Ideo declaramus statuimus et sancimus quod dicti quinquaginta electi in qualibet quarta parte ut superius continetur vel maior pars ipsorum prestito prius iuramento predicto in posse dictorum paciarum predicta die post festum natalis domini immediate sequenti eligant decem consiliaris in qualibet parte sua et de inde fiat electio de eisdem prout in alio nostro privilegio continetur. Super addentes quod si omnes predicti quinquaginta vel maior pars eorum non possint super electionem paciarum et consiliarum ipsorum unanimiter convenire, decernimus eo casu quod dicti quinquaginta seu maior pars eorum statim eligant unum notarium in posse cuius quilibet eorundem sub virtute iuramenti predicti seorsum exprimat votum suum nominando personas paciarum vel consiliarum quas ad dicta officia eligi voluerit vel assumi et qui plures voces habuerint in paciarum et consiliarum servata tamen forma preacti privilegii assumantur. In super subiungentes quod consiliaris dicte ville decetero eligendi qui numero sunt viginti iurent ac iurare teneantur annis singulis statim cum electi fuerint in posse paciarum ville prescripte quod veniant ad consilium tocies quociens requisiti fuerint ut moris est vel citati quod si non fecerint solvant banuum per ipsos pacianos imponendum nisi iustam et rationabilem causam ostenderint se habere. Et nichilominus paciarum et consiliarum qui inter fuerint expediant negocia incumbencia dicte ville.

Ceterim cum in dicto nostro privilegio caveatur quod paciarum dicte ville infra duos menses a tempore quo officium ipsum dimiserint reddere iustum et legale computum de amministratis per eos in dicto paciarum officio teneantur et non fuerit ibi cautum cui vel quibus debeant psam reddere rationem propterea declaramus statuimus et ordinamus quod paciarum preteriti temporis futuris paciaris immedietate post eos assumptis et uni ex consiliaris et uni probo homini cuius libet quarte partis per pacianos et consiliaris eligendis computum et rationem reddere teneantur. Qui paciarum et unus consiliaris et probos homo cuiuslibet quarte partis vel maior pars eorum habeant potestatem

computum audiendi, impugnandi et albarana vel instrumenta absolucionum et diffinicionum etiam faciendi. Dicti etiam paciani et alii supradicti quos cum eis deputavimus ad huiusmodi computa audiendum vel maior pars eorum possint audire et capita que per pacianos preteriti temporis post datam dicti nostri privilegii sunt reddenda cum dictum privilegii cui vel quibus ipsum deberent reddere computum non iniubant ut est dictum. Volumus tamen quod ad reliqua restituendum ipsi paciani preteriti temporis et futuri per nostrum baiuim compellantur. Demum concedimus dictis pacianis, consilianis et probis hominibus dicte ville quod possint taxare vel talliare habitatores dicte ville usque ad quantitatem duodecim dinarorum vel minus pro vicinatico dicte ville ad bonum arbitrium eorundem. Hec igitur omnia supradicta per nos declarata statuta, ordinata, adjecta et de novo concessa perpetuis temporibus decernimus inviolabiliter observanda omnibus aliis contentis in dicto privilegio nostro in quantum a premissis non deviant vel discordiant in suo robore et valore perpetuo duraturi. Quare per presentes mandamus baiulo nostro Cervane presenti et qui pro tempore fuerit aliis que officialibus nostris presentibus et futuris vel eorum locatenentibus Quae premissa omnia et singula observent firmiter et observari faciant ut superius continetur. Et non contraveniant seu aliquem contravenire permittant aliqua ratione. Siquis autem ausu temerario ductus contra predicta vel aliquid de predictis venire presumpserit penam ducentorum morabatinarum aut incurrere volumus ipso facto. Quequidem pena nostre thesaurario applicetur. Et nichilominus dicta pena soluta vel non premissa omnia et singula in suo remaneant robore et vigore. In cuius rei testimonium presentem cartam nostram inde fieri et sigilo nostro pendenti iussimus communiri.

Datum Dertuse, sexto idus novembris, anno domini Millesimo trecentesimo tricesimo quarto. Signum + Alfonsi dei gratia regis Aragonum, Valencie Sardinie et Corsice ac comitis Barchinone. Testes sunt infans Raimundus Berengarii comes Montanearum de Prades, Berengarius Dertusensis episcopus, Bernardus vicecomes Caprane, Huguetus de Impuni, Artaldus de Focibus, Sig + num Dominici de Biscarra, scriptoris dicti domini regis, qui de mandato eiusdem hec scribi fecit cum litteris et raso positis in V linea ubi dicitur humiliter et in XXII ubi legitur inde. Et clausit loco, die et anno prefixis.

ACA Cancellaria Regia, Reg. Grat. 874, f. 87v.

L'any 1343 Pere III concedeix als paraires de Cervera la capacitat d'organitzar-se internament i autònoma

"Nos Petrus concedimus vobis universis pannorum peratoribus ville Cervarie, presentibus et futuris, quod inter vos sine impedimento cuiuscumque persone, possitis ordinare et facere de comuni consilio vostro, vel maioris partis ex vobis, ea que ad utilitatem et bonum statum officii vestri et singulorum ex vobis, cedere denotatam et consti[]lia capitula et ordinationes que paratores ville Camporotundo fecerunt et ordinarunt inter se per bono statu et tranquillo officio perayne, ita quod in anno bis vel ter, possitis omnes similes rem in aliquo idoneo loco ville Cervarie per tractandis et ordinandis inter vos liticis at honestis ex cuius expensis nostris in quibus singuli nostrum contribuant

Ita quod inter vos possitis quolibet anno collectam de comuni assensio vostro vel maioris partis vostrum, imponere et levare et [] in ipsos usus et necessarios ad predicta, per ut fie in dicta villa de Camporotundo Et eligere quolibet anno duos probos homines vel plures officii vestri qui dicta collecta et ordinent vobiscum ea que per comune utilitate vestra et dicti vestri officii videbuntur licite ordinando per ut fie in dicta villa de Camporotundo

Per presentem autem nostram concessionem non intendimus vobis concedere quod directe vel indirecte vel exquisitis modis vel maqinationibus quibuscumque, possitis aliquid facere rectare ve ordinare in derogacionem iurisdictiones nostras aut contra bonum statum dicte ville Cervarie, hanc autem gratiam et concessionem facimus vel ()"

AHCC Llibre dels Privilegis, [1353], 55r.

"Moltes condicions e declaracions de la erecció del Comdat de Cervera, entre les altres, que la vila de Cervera e los lochs de la erecció del dit comdat sien ahunits e encorporats a la Corona d'Arago e non puxen ésser separats ans aquell qui serà rei d'Aragó sia senyor de Cervera"

"Pateat cunctis Quod Nos Petrus dei gratia Rex Aragonum, Valencie Maioricarum Sardinie et Corsice comesque Barchinone, Rossilonis et Ceritanie Attendentes nos nuper de Castro et villa Cervarie et vicaria eiusdem omnibusque et singulis castris

villis et locis in eadem vicaria consistentibus comitatum erexisse qui comitatus Cervarie nomine appellatur ipsumque concessisse atque dedisse sub certis pactis, formis et conditionibus inclito ac magnifico infanti Johani precarissimo primogenito nostro comiti Cervarie pro ut hoc et alia laudius et clarius apparent per privilegium nostrum nostra bulla aurea insignitum. Datum Valencie, prima die februarii anno subscripto.

Considerantes etiam educationem dicti comitis et administrationem ipsius comitatus, nobili et dilecto consiliano nostro Bernardo de Capraria comendasse sub certis formis, pactis et condicionibus de quibus clare constat per instrumentum publicum nostre maiestatis sigillo atque etiam sigillo illustris Alionore Aragonensis regine consortis nostre amantissime, subscripte roboratum, clausum et factum per fidelem scriptorem Bartholomeum de Lauro sigilla tenentem nostri primogeniti supradicti. Datum et actum Valencie in Regali seu Regio Palatio nostro videlicet vicesima nona die madii anno inferius annotato Animadvertentes in super in erectione et concessione comandaque et educatione predictis quedam verba imposuisse dubia seu obscura que possent dare duplicem legentibus intellectum Nos igitur aspicientes nostreque mentis aciem dirigentes quod illius est interpretari cuius est concedere presertim cum nos velimus ut convenit dispendia licium equitatis compendio qua possimus industria coherere. Instrumenta iam dicta et in eis singula contenta liberaliter amplectentes clarioraque efficere cupientes tam motu proprio ac perpenso et digesto consilio quam ad supplicationem pacianorum et proborum hominum ville Cervarie et nunciorum per universitatem dicte ville ad culmen nostre Regie dignitatis hac de causa specialiter destinatorum Tenore presentis publici instrumenta firmiter valituri Volumus, sanctimus, statuimus et super addimus instrumento dicte creationis comitatus et concessionis de eodem dicto comiti facte ducimus ex certa scientia declarandum quod in caso quo prefatam reginam consortem nostram contingat decedere et nos ei succedere ()

AHCC Llibre dels Privilegis 1354, 30r.

"Sentència per la qual és declarat que degun vey de Cervera no és tengut de assegurar ne fer pau final ab degun hom strany"

"Noverint universi Quod cum nobilibus Petrus de Montecatheno domini regis consiliarius eiusque procurator generalis in Cathalonia cepisset vel capi fecisset Poncium de Graells habitatorem ville Cervaria Pro eo quia fuerat per aliquos ville Tarrege requisitum quid idem Poncius compelleretur ad prestandum securitatem et perpetuam pacem fiendam cum eisdem et aliis non iam habitatoribus vel vicinis ville Cervarie dicto Poncio

allegante se ad id non esse cogendum pretendens consuetudinem, usum et observanciam diuturnam esse in villa Cervarie et habitatoribus eiusdem et nullus ex ipsius ville Cervarie habitatoribus vel vicinis sit cogendus ac cogi possit patem facere cum aliquibus hominibus extraneis vel ipsius ville Cervarie non habitatoribus vel vicinis nec ad securitatem eis prestandam, tandem coram venerabili Raimundo de Planella, tenente locum nobilis procuratoris predicti ut de eius commissione apparet per litteram ipsius nobilis paprea (sic) patentem et sigillo officii sibi comissi sigillatam in dorso continencie subsequentis. Nos Petrus de Montecatheno consiliarius domini regis eiusque procurator generalis in Cathaonia. Attendentes nos propter corporale impedimentum infirmitatis nostre et aliis arduis negociis occupati non posse ad presens intendere circa dicte procuracionis negocia. Idcirco confidentes de industria fide et legalitate vestri venerabilis Raimundi de Planella ville Modiliani, facimus, creamus et constituimus vos nostrum locum tenentem in dicto procuratoris officio quamdiu impedimento infirmitatis vel negociorum aliorum nos impedi vel ab esse contingent et aliud etiam quodcumque quamdiu nobis placuerit. Ita quod nos simul cum discreto Jacobo Cardoni assessore nostro et de eius consilio inquisitiones et causas tam civiles quam criminales faciatis et audiatis quibuslibet ius et iusticiam tribuatis et alia omnia faciatis et expediatis que et sicut nos possemus in quibuscumque locis dicte procuratoris si personaliter presentes essemus. Nos enim mandamus per presentes omnibus et singulis vicariis, baiulis, scriptoribus, curiarum et aliis officialibus locorum domini Regis subditis quod vos pro docum tenende nostro habeant vobisque per eant et obediant et in vestris processibus si et cum per nos requisiti fuerint presentent consilium et favorem si de dominis regis et nostri confidunt gratia vel amore. In cuius rei testimonium presentem vobis fieri et sigillo dicti nobis comissi officii iussimus comunin. Datum Barchinone vicesima nona die julii, anno a nativitate domini Millesimo trecentesimo quinquagesimo quarto vide Comparerunt die lune quintadenime die septembris anno infrascripto venerabilis Petrus de Vallo, Raimundus Serra, Francischus Sala et Guillelmus de Acimuntello iudices dicte ville ipsius anni. Nec non Bernardus Egidi, Arnaldus de Mecina, Raimundus Serra maior dierum et quam plures alii probi homines dicte ville et cum eis dictus Poncius de Graells et presentarunt dicto venerabili locum tenenti et discreto Jacobo Cardoni, eius assessori quandam litteram papream clausam scriptam et sigillo secreto dicti nobilis procuratoris sigillatam in quam erat suscriptio que sequitur

Als molt honrats e amats en Ramon de Planella el discret en Jacme Cardo lochtinent e assessor nostres. Tenor vero intrinsecus dicte littere talis est. Fem vos saber que ls sindichs de Cervera son stats danant Nos dient que Nos enguany faem pendre en Ponç de Graells de la dita vila per ço com no volia fermar en la pau dels Aguilons de la vila de Tàrega e per aquella raho manam que fos

donat a manlevar per lo batle de Cervera en la qual manleuta lo dit Ponç és encara detengut. On com los dits sindichs afermen que açò és contra les costume et usances antigues que la dita vila ha so és que alcun hom habitant o vehi d'aquella no sia forçat ne destret de fer pau ab nuyll hom stranger, per ço volem que en les dites coses contra la forma dels dites costums e usances contra lo dit Ponç no proceescats o enantets ne aquell o la dita universitat contra les dites costums o usances en alcuna manera agreuyets o ésser agreviats lexets, ans volem que certificats plenerament dels dites costums e usances la dita manleuta cancellar li facats. Data a Barchinone a XXVI dies d'agost sots nostre sagill secret. Lo Procurador de Cathalunia. Quiquidem locum tenens procuratoris et assessor recepta dicta littera cum debita reverencia dixerunt se fore peratos super predictis recipere informationem et mandatum dicti nobilis procuratoris exequi et complere. Deinde recepta informatione testium per dictos venerabiles locumtenentem et assessorem super consuetudine et usancia allegatis per dictos pacianos et probos homines ac per dictem Poncium de Graells instantibus et requirentibus eisdem pacianis et probis hominibus et Poncio antedictis die sabbati XXVII die sap embriis anno eodem. Dictus venerabilis locum tenens de consilio dicti discreti eius assessoris et ipso dictante et ordinante processit ad declarandum super premissis ut sequitur.

Nos Raimundus de Planella, tenens locum nobilis Petri de Montecatheno, consiliani domini regis eiusque procuratoris generalis in Cathalunia. Attendentes litteram dicti nobilis nobis presentatam per venerabiles pacianos et probos homines ac Poncium de Graells ville Cervarie et eius tenore pensato. Recepta per nos informatione et probatione plurimum et diversorum testium super allegatis consuetudine et observancia seu usancia ville Cervarie quia constat nobis talem fuisse et esse consuetudinem et usanciam actenus observatas in dicta ville, videlicet quod nullus habitator vel vicinus eiusdem ville tenetur aut potest consuevit iniutus compelli ad dandum securitatem vel pacem faciendam alicui seu aliquibus aut cum aliquo seu aliquibus hominibus non habitatori vel habitatoribus vicino vel vicinis eiusdem ville Cervarie in ipsa tamen villa habitantibus idcirco assidente nobis discreto Jacobo Cardoni assessore officii dicte procurationis decernimus et declaramus dictas consuetudinem et usanciam fuisse et esse observandas dicto Poncio et aliis dicte ville habitatoribus vel vicinis in ea cum villa habitantibus et habitatoribus et eundem Poncium contra dictas consuetudinem et usanciam non fuisse nec esse cogendum personis extraneis non habitatoribus nec vicinis dicte ville Cervarie ad prestandum securitatem vel pacem cum eis faciendam iniutum. Nec propterea ipsum Poncium debuisse capi nec sub manleuta detineri et perconsequens ipsam manleutam cassamus et irritamus et eam cancellari et aboliri de eius registro mandamus precipimus etiam iubemus. Lata et acta fuerunt predicta per dictem venerabilem locum tenentem procuratoris de consilio dicti discreti assessoris sui, et lecta per ipsum assessorem nomine et in personam ac mandato eiusdem domini locum tenentis, in villa Cervarie in domo

Sancti Antonii, vicesima septima die septembris anno a nativitate domini millesimo CCC quinquagesimo quarto. Presentibus venerabilibus Raymundo Serra et Francisco Sala, pacianis. Bernardo Egidii, Petro de Monte Pavone, Jacobo Ferrarii, notarius et aliis pluribus probis hominibus dicte ville et cum eis Poncio de Graells predicto et presentibus testibus vocatis et rogatis. Geraldo Johannis de Granyena, et Berengario Johannis de Sancto Guillelmo prope Rabaciam, et Berengario Cirera de Sent Antholi, Bernardo Cirera de Palamos et Petro Tayllada de Muntmaneu. Ego Jacobus Cardoni assessor qui supra manu propria hic subscribo. Sig+num Bartholomei Dominici publici notarii Cervarie et auctoritate regia per totum terram dominationem et iurisdictionem illustrissimi domini regis Aragonum ac regentis scribaniam procuratoris Cathalonie pro discreto Petro de Aqua viva scriptoris eiusdem pro illustrissimo domino rege qui premissis interfuit et hoc mandato dicti domini locum tenentis procuratoris scribi fecit et cum raso et emendato in vicesima quinta linea ubi dicitur curatoris clausit "

AHCC Llibre dels Privilegis, 1356, 85v.

"Mutació feyta pel senyor rey de la plaza del blat"

"Nos Petrus dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maiorcarum, Sardinie et Corsice comesque Barchinone, Flossilionis et Certanie Considerantes vos fideles nostros, baiulum, pacianos et probos homines ac totam universitatem ville Cervarie pro comuni comodo et utilitate habitancium in eadem noviter ordinasse quod omnia blada que ad dictam villam deportabuntur pro vendendo per quospiam exonerentur de cetero et vendantur publice in platea maion dicte ville, scilicet a domo sive hospicio Bernardi Castell usque ad capud carnicene ipsius ville eidem platee annexe sive contigue Nunc que ficerit pro parte vestra nobis humiliter supplicatum ut dictam ordinacione conformare ex nostri regali clemencia dignaremur Ideo vestris supplicationibus faventes benigne iam dictam ordinacionem super predictis factam in vestri dictorum pacianorum et proborum hominum ad totius universitatis dicte ville favorem et pro utilitate totius rei publice ipsius ville Tenore presentis et ex certa sciencia confirmamus eamque laudamus et approbamus Manciantes per hanc eandem vicario et baiulo dicte ville Cervarie quod visis

presentibus iam dictam ordinationem intus dictam villam et vicariam si opus affuerit [-re] preconia et per loca assueta faciant publicari ne per aliquem ignorancia de hiis valeat allegari repugnantibus vel contra facientibus premissis penam centum morabatinorum auri nostro erario aplicandorum pro vice qualibet imponendo ipsas que provisionem et ordinationem firmas habeant et observent et faciant ab aliis in violabiliter observari et non contraveniant seu aliquem contravenire permittant aliqua ratione predicta vero facimus tanquam pater et legitimus amministrator incliti ac magnifici infantis Johannis primogeniti nostri carissimi ducis Gerunde et comitis Cervarie. Datum Perpiniანი duodecima die augusti anno a nativitate domini millesimo CCC quinquagesimo sexto. Visa []"

AHCC Claveria 1360, 19v.

En les Corts Generals a Cervera el 1360 el rei Pere demana diners per a la guerra amb Castella, i anuncia que es pagarà i recol·lectarà en forma de fogatge. El fragment indica quan haurà de pagar Cervera, i quina proporció per cada foc. Els més pobres queden exempts de la talla que s'organitza per a recollir diners.

"Item com lo molt alt e molt poderós princep e senyor, senyor en Pere per la gràcia de Déu rei d'Aragó, fos en la vila de Cervera e aquí hagués manades Corts Generals e demanàs ajuda graciosa als cathalans per la guerra que'l rei de Castella li fa injustament, ab la qual ajuda pogués deffendre ia cosa publica de Cathalunya. Emperaçó lo General de Cathalunya acorda e provey graciosament e no per deute, que n fos tengut ne obligat a deffensió de si e de la cosa publica de Cathalunya VIII mesos de l'an nou-cents hòmens a cavall, la meitat armats e l'altra alforrats, zo es VII solidos per hom a caval armat, e V solidos per hom a caval alforrat, per io sou dels quals e pe les estimes e esmenes dels cavalls se paguen setanta duo milia llibres barchinoneses, la qual ajuda feu lo dit braç a dos ans primers esdevenidors, axí que cascun an sien pagades les dites LXXII milia lliures en deffensió de la cosa publica, los quals dos ans comenzaren lo primer dia de maig de l'an present. E fo acordat pel dit General que les dites LXXII milia lliures fossen pagades per manera de fogatge, axí que per cascun fogatge dels hòmens de les ciutats, viies e lochs reals, fossen pagats XL solidos; e si aquells dels prelat, rics hòmens e cavalers XX solidos. E après com los fogatges de les ciutats, viies e lochs reals fossen comptats e escrits, fo atrobat que no bastaven, e fo hi afit per cascun foch X fochs (sic) pels administradors de ia guerra. E axí feít leal compte dels fochs de

la dita vila, prevench a pagar tria milia XXX lliures cascun an. E com en la dita vila haye molts e diversos fochs tan pobres que no han [] L solidos, per aquesta rahó fo acordat que nos ab nostre Conseyll que los pobres fossen comportats pels richs e que no pagassen lo dit fogatge íntegre, mas que fos feyta una taylla. E axí, nos ab conseyll de nostre Conseyll feim fer la dita taylla. E aquela acabada donam-la a justar a'n Francasch zes Cases e a'n Guillem Tayllada, zo és a saber (...)"

AHCC Claveria 1360, 47r.

El rei culpa als de Cervera de moltes irregularitats i il·legalitats, i estableix el preu de 6.000 sous per a la remissió, a la qual s'acull el Consell. Els fets es posaren de manifest en les Corts Generals celebrades a Cervera el 1360.

"Item com lo molt alt senyor rei tingues Corts Generals en la vila de Cervera e de manament seu alguns savis enquerissen generalment contra molts e diverssos singulars de la dita vila, axí que a penes degun singular se podie excusar d'aqueles coses. Car primerament enquerien contra tot hom qui paer e conseyller fos estat de la vila per tal com affermaven que eren estats elets contra forma del privilegi. E contra tot hom qui fos estat procurador de la caritat e dels esptals e tot hom qui hagués tengut baci per a captar e contra encara tot hom qui fos estat obrer, ne clavarí, ne depositari e contra usures e contra encara cuyllidors de questes e contra mercaders, notaris, especiers, procuradors e capitans de confraries, axí que a penes ere degun singular en la dita vila qui's pogués excusar que no fos cabut en les dites coses. Emperaçó los honrats en Pere Miró, Berenguer Castelltort e Pere dez Prat, paers pus prop precessors nostres ensemps ab l'honrat en Berenguer Moxó, qui la donchs ere absent, vehent lo gran dampnatge que de les dites inquisicions se pogueren seguir, o ja's comenzaven, que molts ne estaven presos, tractaren composició de tots los dits feits e generalment de tot altre crim a que degun vey de la dita vila fos en res tengut ne encolpat exceptat solament alguns crims, la qual composició se feu tractants molts e diverssos prohomens a quantitat de VI milia solidus, dels quals se deuen donar a l'honrat micer Bernat d'Olzinelles tresorer quatre milia CXXV solidus per part del senyor rei, e los romanents mille DCCCLXXV solidus als castllans de la vila de Cervera per la part a ells pertanyents per la remissió damunt dita ()"

AHCC Llibre dels Privilegis, 1371, 86v.

"De iudicariis criminosis"

"Petrus dei gratia rex Aragonum, Valentie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis, et Ceritanie. Fielibus nostris vicario et baiulo Cervarie vel eorum loca tenentibus. Salutem et gratiam. Pro parte paciariorum et proborum hominum ville Cervarie fuit nobis humili insinuacione monstratum. Quod cum ipsi ab antiquis consueverint iudicare criminosos omnes delinquentes in villa et vicaria Cervarie. Vos tamen seu aliqui vestrum mitentes falçem vestram in alienam messem a modico tempore circa minus debite et in iuste intimari (sic) ipsos in iudicando criminosos impedire allegantes non iure ordinario hoc facere sed ex comissionibus vobis factis ambicionis celo potius quam iusticie ducti. Unde supplicato nobis super premissis debite provideri, considerantes quod non debet per unam viam concedi quod per aliam denegatur et que fuimus plenarie informati tam per privilegia dicte universitati concessa, quam cum aliquibus de nostro consilio iudicium delinquentium in villa et vicaria predicta ad dictos pacianos et probos homines et non ad vos pertinere Idcirco indemnitati dicte ville providere volentes vobis dicimus et mandamus tanquam pater et legitimus administrator incliti ac magnifici infantis Johannis primogeniti nostri carissimi, ducis Gerunde et comitis Cervarie de certa sciencia et expresse et sub [incersu], ire et indignacionis nostre quantus de cetero nec iure ordinario nec vigore comissionum vobis fiendarum ut ordinario non impendatur dictos pacianos nec probos homines iudicare criminosos predictos in villa et vicaria Cervarie delinquentes. Quinimo ipsos libere permittatis iudicia facere supradictam. Alia vos scire volumus que si contrarium fecistis vos in obediencia rigide puniemus. Datum Dertuse, XVIII die aprilis, anno a nativitate domini Millesimo CCC LXX primo Bernardus Guillemo Cabboz."

AHCC Claveria 1373, 15r.

Davant els conflictes entre Galceran de Vergós i els Cirera, el Consell adopta mesures per a evitar que la dissensió s'escampi per la vila.

"Item com nos ab nostre Conseyll agesem acordat que per zo com per la brega o disensió que era entre en Galceran de Vergós e sos amichs de una part, e en Dalmau za Cirera e sos amichs de l'altra, fos gran periyll que entre los singulars de la vila no.s moguesen rancors, males voluntats e bandos per la qual cosa pogere venir la dita vila a irrepairable destruccio, que nos dits

pahers fesem entre les dites parts tots aquells tractaments que pogesem que per lo feyt vingés a pau e concòrdia en l'endemig que fesem aquelles bones provisions que pogesem per que dampnatge non pogés seguir als vehins de la vila. Per zo nos acordam que fesem fer barreres per tots los carrers que tancar no-s pogesen, e are ar cadenes, e per zo fem donar e pagar a n Ramon Dan los quals avia bestrets a n Guillem Orvitg e a n Ramon Ponz que ficaren les dites barreres, e als bastays que portaren les biges

Item com en Galceran de Vergós ab daltres, un dia de disapte, segons que-s deie, se fosen lexats anar contra en Jacme Moxó e en Jacme Ferrer, notari, e per aquela rahó se n mogés gran so, per zo nos volent defenre nostre mercat e fira [continuam] lo dit sometén ensemps ab los oficials fesem repicar per zo fem donar a pagar a ll es bastays que repicaren lo seny major aquel dia"

AHCC Pergamins num. 95, 1376 gener 9

Privilegi establint l'elecció cada any de dos oidors dels comptes municipals. Amb lletra afegida amb posterioritat al redactat original hi ha referències a l'ofici del Racional.

"Nos Petrus dei gracia Rex Aragone, Valencie, Maiorcarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossillionis et Ceritanie Ad humilem suplicacionem pro parte vestri proborum hominum et universitatis ville Cervarie praeterea nobis factam Tenore presentis concedimus vobis et potestatem plenariam elargima quod no obstante ordinatione per nos seu predecessores nostros facta per pacianu ville ipsius debeant predecessorum suorum compota audire super quibus compotis debeant assignari ultra dictos pacianos ab uno quoque quarterio ville eiusdem duo scilicet unus consiliarius et unus probus homo possitis nunc et vobis et successoribus vestris ac consilio dicte ville seu maiori parti ipsius concilii a modo liceat annis singulis in primo videlicet concilio facta eleccione dictorum pacianorum eligere duos probos homines universitatis predictae quos apeiores universitatis reppentis quiquidem duo probi homines compotorum auditores nuncunpentur quique audire examinare et habere teneantur omnia et singula compota tangencia aut tangere videncia facta sive negocia ipsius universitate tam ratione paciane clavarie, bossarie, missatgene, questiarum, communimu impositionum et opèrum dicte ville suve caritatis aut hospitalium seu bacinorum que per ecclesias dicte ville pro aaptando ducuntur quocumalio quocumque modo qui dicti possit seu et nominari. Et qui auditores sub pena mille solidorum de bonis

ipsorum nostro erario applicandorum nisi iusta processit cauda remittenda cognitioni pacianorum dicte ville illius anni ipsam compota habere et audire at examinare teneantur et reliqua rationum tradi facere clavario dicte ville quibus habitis auditis et examinatis ipsam compota una cum pacianis seu maiori parte ipsorum possint dumtaxat absolvere et etiam definire

Volumus tamen quod salarium concedens in fine cuiuslibet anni assignetur per pacianos dicte ville ipsius anni dictis duobus probis hominibus in remuneracione laborum per ipsos dicta de causa sustentorum quod iuxta arbitrium ipsorum pacianorum secundum quos ipsi duo probi homines in audiendis et exequendis dictis compotis et recuperandis reliqua rationum se habuerint exsolvatur Mandantes per presentem cartam nostram Gubernator nostro Cathalonie generali [] quator concessionem nostram huiusmodi quam durare volumus per sex annos proxime nunc venturos teneant et observent Necminus in personis et bonis illorum quos ex sola relacione dictorum auditorum compotorum invenerint ad hec teneri seu debere aliquod de dictis compotis refundere seu tornare ad id restituendum forcient et distringant viriliter et de facto omni appellacione remota et excepcionibus et contradiccionibus quibuscumque quiescentibus In cuius rei testimonium presente fieri et sigillo nostro in pendent iussimus comuniri Date Barchinone nona die januarii anno a nativitate domini Millesimo trecentesimo septuagesimo sexto Regnisque nostri quadragesimo primo "

AHCC Censals 1377-1392, 1r.

Els motius i les circumstàncies que empenyeren els paers a confeccionar un llibre de censals. La sol·licitud que es feu al rei i la seva aprovació.

"En l'any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCCLXXVII, com la universitat de la vila de Cervera fos obligada a pagar molts e diverses anualles de censals e violaris e per les moltaldats que per ordinació de Déu en moltes maneres se son seguides en aquestes partides, e per mudament de pahers e regidors de la dita vila, e del notari o escrivà de la paheria no fos cert qui les vendes dels dits censals e violaris ha fetes ne a quals persones ne per queyns preus, ne los violaris que la universitat fa a quals vides se fan, ne en quals termes ne aquells qui ls prenen com han loch de penre o com se pertanye a ells E per la dita rahó los honrats en Ramon Pere, Ramon Serra maior de dies, e en Francesc Sala e Pere de Muntreall pahers de la vila aquest any, suplicasen al molt alt senyor rey que fos sa mercè fer una provisió que manàs a tots los reebents censals e violaris sobre

la universitat de la vila de Cervera, que en continent que per part de la universitat ne seran requestes mostren les cartes de les vendes dels dits censals e violaris e les cessions o lochs que han de demanar aquells, la qual suplicació benignament reebuda lo dit senyor rey atorga a la dita universitat la dita provisió segons que daval apar per que los dits honrats pahers feren fer aquest libre en lo qual feren escriure tots los anuales de censals e violaris a que la universitat es obligada segons que en les cartes de les vendes trobaren e daval se comt:

La tenor de la provisió per lo molt alt senyor rey sobre açó feita se seguex en aquesta manera Petrus dei gratia rex Aragonum () datum Barchinone XXIII die januarii anno a nativitate domini MCCCLXX septimo"

AHCC Manifest M 1378, 1r.

Ordinació introductòria datada el gener de 1378. Explicació dels motius i del procés que portarà a redactar un nou volum del llibre del Manifest.

"() que us fan saber atuit lo batlle, paers e prohòmens de la vila de Cervera que eils per vigor del privilegi a la universitat de la () per lo molt alt senyor en Pere, per la gràcia de Déu rey d'Aragó, ab privilegi seu e ab son sagell pendent sagellat dat a Barchinona a XX dies de maig de l'an de la nativitat de nostre senyor MCCCLXXIII, han acordat e ordonat per rahó dels deutes e càrrechs als quals la universitat de la dita vila és tenguda que faylla fos feyta en los vehins de la dita vila, e assuman avant valen los béns axí mobles com sients de tots los singulars de la universitat de la dita vila damunt dita E axí matex fossen sumats tots los dits deutes e carrechs als quals la universitat de la dita vila dessús dita es tenguda ne obligada segons que dit és E feyts [sagrament] los dits assumaments que fos vist a quant ve als dits singulars de pagar los dits deutes e càrrechs per sou e per lliura Per que los dits pahers e prohòmens an procehit e enantat legitimament precedent assignació de prohòmens dignes de fe per eils feyta e fer les sumes damunt dites e fer la dita taylla axí com és a costum e usança de fer taylles en la dita vila, en fer les dites sumes E los dits prohòmens han atrobat que dels dits càrrechs e deutes caye a cascun singular a pagar per lliura de moble VI sous II diners e [mes], e per siti III sou I diner e pugesa E axí notiffiquen la dita taylla a tot hom e a tota fembra generalment en axí que qui tenrà son domicili en altre loch per transportar o mudar pagarà les dites quantitats de diners per los béns que aurà al dia que's desexirà del vehinat de la dita vila transportan en altre loch son domicili per tots sos béns axí mobles com sients segons que

damunt és dit. E per tal que algú o alguns de la dita universitat ignorància de les coses damunt dites allegar no puxen, certifiquen e publiquen ab la present crida la tayla que han feyta dels dits béns en la manera damunt spressada. Item notifiquen a tuit los dits pahers e prohòmens que ells an acordat e ordonat que la dita forma e manera sie tenguda e servada en tots aquells qui lurs ànimes faran hereus o transportaran lurs béns en persones que no contribuesquen ab la universitat axí que los béns lurs, axí moble com sients sien stimats e de la quantitat a què muntaran paguen a traure e reebre los deutes de la dita universitat per moble e per siti, per sou e per lliura, segons que faran aquells qui lur domicili transportaran."

Segona anotació de caràcter explicatiu o introductori, datada l'1 de febrer de 1378. S'atorga una pròrroga als veïns per a manifestar els seus béns.

"Tuit sapiats que com los honrats batlle e pahers aguessen manat ab veu de crida que tot hom manifestas tots sos béns d'aquí miyant lo mes de janer, e après passat lo temps continuament haien reebuts manifests tro huy, de gracia ja sie que'l temps fos passat e molts de la dita vila en gran dampnatge dels afers de la universitat recusen de fer lur manifest, per la qual cosa recusen correguts en les penes el privilegi contengudes Emperò los dits honrats batlle e pahers, volents si haver graciosament ab los vehins de la dita vila ab aquesta crida manen a tot hom e a tota fembra de la vila de Cervera que d'ací miyant lo mes de febrer prop vinent haien manifestats tots sos bens mobles e sients en poder del scrivà de la paheria, en a'tra manera sapien que cauran en les penes el dit privilegi aposades E no res menys los seran tots lurs béns taxats segons forma del dit privilegi."

Darrera ordinació introductòria abans de començar l'anotació de les estimes dels béns. Substancialment repeteix el mateix que al començament, però algun aspecte no recollit abans. No hi ha data.

"(.) en altra manera los pahers ab los prohòmens que a açò sinen assignats farien lur tayla ab los manifests veylls segons forma del privilegi per lo molt alt senyor rey n'Amfòs de bona memòria ()"

AHCC Llibre dels Privilegis, 1380, 132v.

"Apocha de la compra que feu a la universitat de Cervera dels lochs de Sadahó e de Riber"

"Nos Petrus de: gratia Rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Srdinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie Tenore presentis facemur vobis fidelibus nostris

paciaris et probis hominibus ville Cervarie quod solvistis nobis illos tres mille quingentos florenos auri de aragonia quos tenebamur solvere dilecto nostro Johani de Montebovino militi pro redempcione locorum de Sadao et de Riber vicarie Cervarie que nos et noster primogenitus ipsi Johani vendideramus insolutum quator mille florenorum auri de aragonia eidem per nostram curiam debitorum. Et pro quibus tribus mille quingentis florenis nos certis formis et condicionibus fecimus de dictis locis vobis vendicionem ut in carta inde facta continetur ipsos enim tres mille quingentos florenos nobis exsolvistis in modum sequentem, videlicet quod illos de mandato nostro solvistis per manus Petri de Cornellana et Romer vitalis sindicorum vestrorum et universitatis dictorum locorum Guillelmi de Torrente mercatori civi Barchinone tanquam procuratori sui Johannis de Monte bovino qui procurator dictis sindicis nostro nomine inde fecit apoce instrumentum none die febrearii proxime preteriti in posse fidelis scriptoris nostri Francisci Bisbals publici notarii et pro quibus ipse restituit magistro rationali curie nostre dictum vendicionis instrumentum facte per nos et dictum primogenitum ipsi Johani de dictis locis de Sadaho et de Riber ut in carta vendicionis facte per nos et dictum primogenitum ipsi Johani de Castris seu locis de Veciana et de Guardia Pelosa et Sancti Martini de ecclesiis insolutum quingentorum florenorum eidem Johani de dictis quatuor mille florenis restancium et illorum duorum mille florenorum per dictum primogenitum ipso Johani super dictis locis de Sadaho et de Riber assignatorum cum sua carta quam dictus Guillelmus de Torrente nomine predicto dicto magistro rationali restituit liquide explicatur Et sic renunciando exceptioni peccunie ir. modum predictum non habite et doli facimus inde vobis fieri presentem nostro sigillo pendenti unitam Datum Barchinone, septima die marci anno a nativitate domini Millesimo trecentesimo octuagesimo, regni que nostri quadragesimo quinto Decanus []"

AHCC Llibre dels Privilegis, 1390, 146r.

"Capitols fets entre la vila de Cervera e la vila dels Prats, de que la vila dels Prats deu pagar cascun any en la festa de circumscisió de nostro senyor do-cents solidos a la vila de Cervera"

"Nos Johanes dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice comesque Barchinone Rossilionis et Centanie Attendentes pro parte fidelium nostrorum iuratum et

proborum hominum universitatis ville Cervarie nec non universitatis ville de Pratis Segarrie e de la Manresana intra vicariam Cervarie consistencium quibus die presenti cum carta nostre maiestatis sigillo impendenti munita per speciale privilegium concessimus quod de cetero sint et esse censeantur vicus et carraria dicte ville Cervarie et unum et idem corpus cum illa efficiantur fuisse nobis exhibita et ostensa capitula infrascripta inter eos pro bona concordia. amore et fraternitate inita et concordata. quorum series sic habetur

Capitols fets e concordats entre la universitat de la vila de Cervera de una part e la universitat de la vila dez Prats, de la Manresana e altres lochs a ella adiacents de la altra, sobre lo vehinat de la dita vila de Cervera. (1) Primerament, que en cas que la dita vila de Cervera fes, ho hagués a fer hosts reals ho vehinals, que iatsie fos requesta la universitat de la vila dez Prats e de la Manresana o les seus singulars no sien tenguts de anar a les dites hosts reals ho vehinals tro que la universitat de Cervera o los seus singulars fossen per la dita rahó exits de Cervera. E que feta e acabada per ells la exequió de les hosts que en continent que la host de Cervera sen tornás, se'n puxen tornar a la vila dez Prats e de la Manresana los habitants en aquells alguna licència per ells no sperada, e açò per squivar pressions e grans dans. Aquest capitol responen los pahers de Cervera dient que ls plau que la dita ost no isqua ni sia tenguda de exir fins la dita host de Cervera sie exida o lo penó de aquella. E com en lo dit capitol se contengue que feta la exequió los habitants en lo loch dels Prats e de la Manresana e los habitants en los altres en lo privilegi specificats se'n puxen tornar licència no sperada, responen los pahers de la dita vila de Cervera e dien que ls par ells ne deien esser demanats ans que partesquen e ab voler lur se'n puxen tornar en la vila e lochs dessus dits e no en altra manera. (2) Item que la universitat de la vila dels Prats ni dels altres lochs ni singulars d'aquels, en nengu dels casos spressats ni en altres qualsevol no sien tenguts de contribuir ab la vila de Cervera en obres de murs ni de valls ni en talles de questies comunes ni en algunes altres despeses, ni fer recollita a temos de companyes stranyes, ni en algun altre cas, ni encara metre, pagar o contribuir en missatgers o sindichs que la dita vila tingua o haia tenir en quals sevulla Corts Generals o particulars per lo dit senyor rei celebradores, com la dita universitat dels Prats d'aquest fet haia e obtengue special privilegi del quals és alegrada e s'alegre Plau als pahers de Cervera. (3) Item que la dita universitat dels Prats e de la Manresana e altres lochs puxen usar de les imposicions sues e ja a ella e als lochs per lo dit senyor rey atorgades. E fer e tatxar lurs talles comunes, de questes e altres segons que a tots temps han ella e los singulars seus acostumat licència o altre assentiment de la vila de Cervera o de los habitants no sperats. Plau als pahers de Cervera.

(4) Item que sis covendrà la dita vila e lochs damunt dits ésser venuts per lo senyor rey, que la vila de Cervera promet ab

solemne pacte deffendre a comunes despeses la dita vila e los lochs en tal manera que tots temps romanguen sots dimini del senyor rey segons forma e tenor del seu privilegi. Aquest capítol responen los pahers de la vila de Cervera e dien que ls plau que la vila haie a deffendre lo dit feyt per tal manera en lo dit capítol contenguda. Emperò que les messions que per la dita rahó se haunen a fer se paguen la mytat per la vila de Cervera e l'altra per los dits lochs dels Prats e de la Manresana e los altres lochs damunt dits. E no res menys los dits prohòmens e habitants en los dits vila dels Prats, de la Manresana e lochs, haien a pagar totes scriptures e provisions que s haier, o s convinguen fer per les dites rahons iusolm que la dita vila de Cervera no y hagués a pagar. (5) Item volen los pahers e prohòmens de la dita vila de Cervera que en cas que la universitat de la vila de Cervera fahés do o servey al senyor rey o a son primogenit i a la senyora reyna, o que per aquell do o servey dels dits senyors o de algu d'ells obtenien ja alguna gràcia, privilegi o libertat, lo qual privilegi, gràcia o libertat redundàs en profit e utilitat de la dita universitat dels Prats e de la Manresana e dels altres haguessen e fossen tenguts de pagar lur part en aquell do o servey segons lo nombre dels focs, car d'una cosa és que aquell qui sent profit deia sentir del càrrec. Plau als prohòmens dels Prats en tanta quantitat com se do per rahó dels privilegis, gràcia o libertats e non in plus. Plau als pahers de Cervera

(6) Item volen los dits pahers que per la dita agregació e vehinat, les dites universitats dels Prats e de la Manresana e altres lochs, cascun any en la festa de circumcisio de l'hesucrist donen e paguen als pahers e universitat de Cervera do-cents solidos barchinonensis car iusta cosa es que pus sien carrer e vehinat de la dita vila de Cervera, e de privilegis, gràcies e libertats de aquella se alegren, e aquella universitat de Cervera los ha a deffendre segons que dessus es dit, que la dita universitat dels Prats, de la Manresana e dels lochs dessus dits paguen la dita quantitats a la universitat de Cervera en lo terme dessus dit. Plau als prohòmens dels Prats

Supplicato itaque nobis humiliter pro parte universitatum villarum et locorum predictorum ut capitula ipsa eis concedere, laudare, approbare, auctorizare et confirmare de solita clemencia dignaremur eorum supplicacioni annuentes benigne Tenore presentis capitula supradicta et omnia et singula in eis contenta tamquam licita, honesta et rationabilia et ad bonum finem concordiam et nexum confinitatis inter eos tendencia laudamus, approbamus, ratificamus et confirmamus eisdemque auctoritatem nostram impedimus et decretum concedentes universitatibus villarum et locorum predictorum ac eorum singularibus presentibus et futuris quod dictis capitulis utantur et uti possint ut eisdem fuerit bene visum

Mandantes inclito infanti Martino fratri et Generali gubernatori nostro carissimo gubernatori Cathalonie ceterisque officialibus nostris presentibus et futuris et eorum locatentibus et omnibus ad quos spectare possit quod hanc nostram confirmationem et

auctorizationem teneant et observent et contra non faciant aut veniant aliqua racione. In cuius rei testimonium hanc fieri iussimus nostro sigillo pendenti munitam Datum Cesarauguste quintadecima die decembris anno a nativitate domini Millesimo trecentesimo nonagesimo.

Regnisque nostris, quarto + D. Mascho *

AHCC Liber vicinorum 1391-1393, 6v.

Capítols de voinatge establerts l'any 1391 pels paers de la vila amb Berto Gispert, de Riudovelles, per a ser admès com a veí de Cervera.

"Die intitulata anno a nativitate domini M CCC LXXXX primo Coram venerabilibus Petro de Sentgenis et Petro de Matabous pacianis ville Cervarie una cum venerabilis Petro de Caneto et Petro Gilabert nunc absentibus a dicta villa Compariunt Berto Gispert loci de Riudoveyllis et proposuit coram ipsis quos ipse vult et desiderat esse vicinus et habitatorum ville Cervarie et gaudere privilegiis, franquitatibus et libertatibus dicte ville et singularibus suis concessis per dominum regem et alios regios Aragonum Quarem supplicavit eisdem ut ipsum Bertho receperunt in vicinum dicte ville Cum ipse sit peratus facere simile securitatem quod ceteri vicini faciunt et facere convenierunt et quod fiat sibi consimilem franquitatem quam ceteri vicini fecerunt per decem annos proximos et tamen sequentes Et dicti honorabiles paciani cupientes augmentationem et utilitatem dicte ville ideo receperunt in vicinum dicte ville iamdictum Bertho et fecerunt franquitatem eidem de omnibus et singulis bonis mobilibus suis vasis vinianis exceptis per dictos decem annos ita quod in aliquibus tallis, comunibus ac questis non possit talliari vel demandari aliqua racione Et per tenendo dictam securitatem per tempus predictum Bertho predicto obligarunt se et omnia et singula bona sua et universitati iamdicte mobilia et immobilia habita et habenda Et dictus Bertho acceptans dictum vicinatum per modum et tempus predictem presentit homagium ore et manibus comendatum in posse venerabilibus Guillelmi Raymundi de [] baiuli Cervarie per domino rege et iuramentum ad sancta dei quator evangelia coram ipsam portam et ab ipso corporaliter manu tactam virtute quorum promisit tene habitationem suam cum sua uxore et familia sua per dictem tempus in dicta villa [] domini regis predictor et bausator et [] incidet penam quinquatorum solidus barchinone medietatem quorum universitati et

alia venerabilis baiulo Cervarie nomine domine adquisita. Et quod certum ad hoc renunciarunt usatico barchinone.
Testes Berenguer Rovione et Ramon Arnaidus [].”

**AHCC Thesaurus Privilegiorum Cervarie, 1415 desembre 10, 62r-v.
"Electió de Pahers"**

"En Ferrando per la gràcia de Déu rey d'Arago, de Sicilia, de Valence, de Mallorques, de Sardènyia, e de Còrsega, comte de Barchinona, duch d'Atiènes, e de Neopàtria, e encara comte de Rosselló e de Cerdanya, als fets nostres los pahers, consellers e prohòmens de la vila de Cervera, Conseyll e universitat de aquella e altres quaisevol a qui les coses deius scrites se pertanguen en alguna manera salut e gràcia

Com auran real dignitat se pertanguen procurar e en cerchar vies e maneres per les quals les ciutats e viles auran real corona sotsmeses sien ben regides e la cosa publica de aquelles profitosament governada.

E per exposició quereiosament a Nos feta per part de alguns singulars de la dita vila haian entès que axí la elecció que's fa en la vigilia de nadal en la dita vila de dehens prohòmens per los pahers e Conseyll d'aquell any, ço es cinquanta per cascun quarter com aquella que's fa en apres per los dits prohòmens lo dia o festa de Sent Steve prop següent, de certs pahers e consellers segons forma del privilegi sobre aço atorgats a la dita vila, de algun en temps encà se fan algunes vegades de persones no axí idònees, sufficients, ni abtes al regiment de la dita vila e ben publich d'aquella com altre qui se'n trobanen en la dita vila pretermetents o lexants les pus convinents e pus abtes de que's seguexen sens dubte algu grans dans e incomoditats a la dita vila e ben publich de aquella

Emperamor d'açò volents en les dites coses degudament provehir a humil supplicació per part de alguns singulars de la dita vila, desijants lo bé avenir, utilitat e conservació de aquella, sobre aco a nos feta, vos dehim, e manam expressament e de certa sciència sots inconiment de nostra, e indignació, que en les eleccions primerament fahedores dels dits do-hents, ço és cinquanta de quascun quarter, en les altres que après convendrà fer dels pahers consellers servant la forma e tenor dels dits privilegis, elegiats les millors e pus abtes, pus sufficients e idònees persones que en la dita vila poran esser atrobades, les quals elegesquen les millors, e pus abtes, pus sufficients e pus idònees persones que en la dita vila trobar se poran segons Déu e lur bones consciències per mènts e per fecultats informades en

pahers e consellers de la dita vila servant la forma, tenor e sèrie dels dits privilegis segons dit és.

E per si ventura serà fet lo contrari en alguna manera, ço que no trehem, Nos ara per lavors, e lavors per ara, havents les dites eleccions axí contra forma dels dits privilegis fetes per Nos fets, determini aquelles cert [] e nulles e freturants de tota eficàcia e valor romanents emperò los dits privilegis en lur força e virtut.

E no resmenys los contrafahents utra nostra ira e indignació sien encorreguts en pena de do-hents florins per quascun a nostres coses applicadores, exigidores d'ells e de lurs béns sens alguna gràcia e mercè, manants sots les dites penes la present cert publicada e manifestada a quascun dels dits quarters en cascuna elecció que s'covendrà fer de les demunt dites

Dada en Perpenyà a deu dies de dehembre en l'any de la nativitat de nostre senyor mil quatre-cens e quinze "

Biblioteca-Museu Víctor Balaguer de Vilanova i la Geltrú, doc. 728, 1430 octubre 7, València.

Privilegi concedit per Alfons el Magnànim estipulant que els prohoms elegits per a paers l'any següent a la legislatura del seu exercici actuarien com a consellers, elevant el nombre de consellers a vint-i-quatre.

"Nos Alfonsus dei gracia regis Aragonum, Sicilie, Valencie, Maoricarum, Sardinie et Corsice, comies Barchinone, dux Athenarum et Neopatrie, ac eciam comes Rossilionis et Certanie, in petitione per Johanem germani, Michaeliem de Foqueta, pacianos, anni presentis ville Cervarie, et Ludovici de Torramorell, scriptorem nostrum, syndicos et ambaxiatores vestri fidelium nostrorum pacianorum, consilianorum et proborum hominum ville predicte, nobis reverenter exhibita vidimus contineri quod ex mutacione annua novi regiminis paciani et consiliani dicte ville noviter tunc electi non informati minus que imbuti de pluralitate negociorum ommiventium impositorumque oneri eorumdem exequcio per agenda in hiis que concernunt utilitatem rei publice dicte ville pluribus in negociis sopiter ut experientia que rerum est

magistra prosepe edocuit in maximum dicte ville et locus rei publice eiusdem prejudicium valde notum quare fuit nobis humiliter supplicatum dignaremur de nostra solita clementia remedio infrascripto benigniter providere Nos huiusmodi supplicatione exaudita benigne tenore presentis privilegii cunctis temporibus valituri per nos et nostros quoscumque vobis dictis pacianis consilio et probis hominibus dicte ville concedimus, statuimus et ad in perpetuum ordinamus et supraaddimus de novo quatuor consiliarios videlicet quod, ultra numerum illorum quatuor pacianorum et viginti consilianorum qui iuxta tenorem privilegiorum vel consuetudinem aut usum dicte ville anno quolibet eliguntur paciani qui nunc sunt in anno proxime venienti sint et remaneant consiliani simul cum dictis viginti consilianis supradictis et sic deinde annuanti alii paciani, finito eorum paciane anno in sequenti anno remaneant consiliani dicte ville et simul cum dictis viginti consilianis qui, anno quolibet, iuxta dictorum privilegiorum formam eligentur exercent et exercere habeant eorum consiliane officium memoratum prout dicti viginti antea faciabant ordinacionibus consilii sexagentine minimo obsistentibus Mandantes per hanc eandem gubernatori generali regnorum et terrarum nostrarum, eiusque vicesgerentibus in Cathalonie Principatu, necnon baiulo generali principatus eiusdem ceterisque universis et singulis officialibus nostris presentibus et futuris sub obtentu nec gratie et mercedis quod concessionem nostram huiusmodi et omnia et singula in eadem contenta teneant firmiter et observent tenerique et observari faciant perpetuis temporibus inconcusse et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua ratione in cuius rei testimonium presentem fieri iussimus nostro sigillo comuni impendenti munite Datum et actum in civitate Valencie die septima octobris, anno a nativitate domini millesimo CCCC XXX regni que nostri quintodecimo

Sig+num Alfonsi dei gracia regis Aragonum Sicilie, Valencie Maoricarum, Sardinie et Corsice comitis Barchinone, Ducis Athenarum et Neopatrie ac eciam comitis Rossilionis et Certanie Rex Alfonsus (autografi)

Testes sunt Dominus Archiepiscopus Terrachonense Cancellarius Raymundus de Perillonibus gubernator Rossilionis Eximius Petri de Corella, gubernator Valencie Johannes de Gurrea, baiulus generalis regni Aragonum et Galcerandus de Raquisen, baiulus generalis Cathalonie domini regis consiliani

Sig+num mei Johannis Olzina, secretarium domini regis predicti eiusque auctoritate notarii publici pro universam dicionem suam qui de ipsius mandato predicta scribi feci et causi Corrigitur in linea X qui et in secunda consiliariorum

(Dominus rex mandavit michi, Johanni Olzina, ut causa teserius Procata Vidit Thesaurarius)

BIBLIOGRAFIA (1)

ABADAL, Ramon d' Pere el Cerimonios i els inicis de la decadència política de Catalunya (Barcelona, 1972) (Publicat originàriament amb el títol "Pedro el Ceremonioso y los comienzos de la decadencia política de Cataluña", com a proleg al volum XIV de la Historia de España dirigida per R MENENDEZ PIDAL, Madrid, 1966)

ACTES . Villes de l'Europe Méditerranéenne et de l'Europe Occidentale (Du moyen age au XIXe siècle) publicat dins Annales de la Faculté des lettres et sciences humaines de Nice, 9-10 (Nice, 1969)

ACTES Les libertés urbaines et rurales du XIe au XIVE siècle, (1968)

ACTES "La formació i expansió del feudalisme català", Estudi General 5-6 Actes del Col·loqui organitzat pel Col·legi Universitari de Girona, edició a cura de J PORTELLA i COMAS (Homenatge a Santiago Sobrequès i Vidal) (Girona 1985 1986)

ALCAZAR, Joan et ai "Un espai per a la Historia Local" (dins de Piecs d'Història Local), L'Avenç 121 (Barcelona 1988)

Alimentació i Societat a la Catalunya medieval (volum miscel·lani CSIC, Barcelona, 1988)

AMELANG, James S La formación de una clase dirigente Barcelona 1490-1714 (Barcelona, 1986)

ANTELO IGLESIAS, Antonio "La ciudad ideal segun fray Francesc Eiximenis y Rodrigo Sanchez de Arevalo" La ciudad hispánica durante los siglos XIII al XVI 2 vols (Madrid 1985) 19 55

1 Presentem a continuació la relació de la major part de la bibliografia utilitzada, tant si aquest us ha trascendit de forma directa en el text i l'aparell crític del treball, com si llur transcendència ha esdevingut indirecta. També hem optat per incloure-hi algun títol (entre tots no passen de deu) que sense haver-lo consultat directament ens ha semblat interessant a priori. Aquesta opció l'hem restringit al mínim per tal de no desbordar l'actual relació. Pel que fa a la classificació de les obres citades a continuació, hem renunciat a fer-la segons criteris temàtics perquè la diversitat d'aspectes estudiats hauria dispersat excessivament el cos bibliogràfic i hauria fet necessari repetir en diferents apartats uns mateixos títols. Altrament, la relació única per ordre alfabètic era la forma més ràpida i eficaç de cercar, si es coneix l'autor, una obra determinada.

ARQUES, José Maria: Reseña histórica del convento de San Francisco de Asís, establecido en la ciudad de Cervera, de la provincia de Lérida (Lleida, 1932).

ASTON, T.H et PHILPIN, C.H.E., (Eds) El Debate Brenner. Estructura de clases agraria y desarrollo económico en la Europa preindustrial (Barcelona, 1988).

SACH I RIU, Antoni: "El sarcófag de Talavera i la familia So", Ilerja, XXXVIII (Lleida, 1977), 37-53.

BARCELO I CRESPI, Maria: "Fonts per a una anàlisi de la demografia medieval mallorquina La Talla' vida quotidiana dins la perspectiva històrica (Actes de les III Jornades d'Estudis Històrics locals) (Ciutat de Mallorca, 1988), 33-37

BARCELO I CRESPI, Maria Ciutat de Mallorca en el trànsit a la modernitat (Ciutat de Mallorca, 1988)

DAREL, Yves La ciudad medieval Sistema social-sistema urbano (Madrid, 1981)

BASTARDAS I PARERA, Joan Usatges de Barcelona El Codi a mitjan segle XII (Barcelona, 1984)

BATLLE GALLART, Carme "La casa barcelonina en el segle XIII. l'exemple de la familia Dufort", La ciudad hispanica durante los siglos XIII al XVI 2 vols (Madrid, 1985), 1347-1360

BATLLE GALLART, Carme "La mentalitat i les formes de vida dels mercaders catalans medievals", El comerç en el marc econòmic de Catalunya (Barcelona, 1983), 75-100

BATLLE GALLART, Carme La crisis social y economica de Barcelona a mediados del siglo XV, 2 vols (Barcelona, 1973)

BATLLE GALLART, Carme "El municipio de Barcelona en el siglo XIV", Cuadernos de Historia. Anejos de la revista Hispania, VIII (Madrid, 1977)

BATLLE GALLART, Carme "Urbanisme i societat a la Catalunya medieval", Evolució urbana de Catalunya (Barcelona, 1983), 51-64.

BATLLE GALLART, Carme "La ideologia de la "busca" La crisis municipal de Barcelona en el siglo XV" Estudios de Historia moderna V (Barcelona, 1955), 167-195

BATLLE GALLART, Carme "La ayuda a los pobres en la parroquia de San Justo de Barcelona", Actas das I Jornadas luso espanholas de Historia Medieval, vol I (Lisboa, 1973), 59-72

BATLLE GALLART, Carme: Barcelona a mediados del siglo XV. Historia de una crisis urbana (Barcelona, 1976)

BATLLE GALLART, Carme: "Intentos de democratización de un gobierno municipal: Barcelona en el siglo XIV". Actes du Colloque sur les villes communales d'habitants de l'Europe Méditerranée (Nice, 1969), 69-79.

BATLLE GALLART, Carme. "El govern municipal a la Baixa Edat Mitjana". El govern de les ciutats catalanes (Barcelona, 1985), 61-82

BATLLE GALLART, Carme "La 'busca Aspectos de la reforma municipal de Barcelona". Homenaje a Jaime Vicens Vives vol. I (Barcelona, 1965), 337-350

BATLLE GALLART, Carme "Expansió i alternances de la població de Barcelona i el Pla". L'Avenç, 94 (Barcelona 1986) 28-34

BATLLE GALLART, Carme "La proyectada reforma del gobierno municipal de Barcelona (1386)" Vil Congreso de Historia de la Corona de Aragón, vol III (Barcelona 1962) 143-152

BATLLE GALLART Carme et BUSQUETA Joan J. "Els ciutadans de Barcelona i la seva influència en la pagesia del Pla, pel volts de 1300". In Col·loqui d'Història Agrària (Barcelona, Olot, Girona 1986 en premsa les actes del col·loqui)

BATLLE GALLART, Carme et BUSQUETA RIU Joan J. "Bibliografia (1980-1988) sobre ciutats i viles de la Corona d'Aragó a la Baixa Edat Mitjana". Acta historica et archaeologica Mediaevalia 9 (Barcelona 1988)

BENET I CLARA Albert "L'expansió del comtat de Manresa" (Barcelona, 1982)

BENET I CLARA, Albert "Sendred de Gurb" Ausa 87-88 (vic, 1982), 238-286

BENET I CLARA Albert "La repoblació de la Segarra a l'alta Edat Mitjana (segles IX-XI)" Palestra Universitaria 3 (Cervera, 1969), 279-296

BERMUDEZ AZNAR, Agustín El Corregidor en Castilla durante la Baja Edad Media (1348-1474) (Murcia 1974)

BERTRAN I ROIGE Prim "La lleuda de Cervera (segle XV)". Miscel·lània Cervenna II (Cervera, 1984)

BERTRAN I ROIGE Prim "L'assortiment de carn a Cardona (1419-1425)". Cardener 3 (Cardona, 1986), 101-110

BERTRAN I ROIGE, Prim: "La d cima eclesi stica del deganat de Cervera", Miscel.lània Cerverina IV (Cervera, 1986), 67-86.

BERTRAN I ROIGE, Prim: "Conflictes socials a Cervera, segons el llibre del batlle Antoni de Cabrera (1356-1357)", Miscel.lània Cerverina VI (Cervera, 1988), 53-70

BERTRAN I ROIGE, Prim: "Els jueus en els llibres de batlle i cort de Cervera (1354-1357)", Ilerda XLIV (Lleida, 1983), 189-205

BERTRAN ROIGE, Prim: "El menjador de l'Almoina de la Catedral de Lleida. Notes sobre l'alimentació dels pobres lleidatans al 1338", Ilerda XL (Lleida, 1979), 89-124

BERTRAN I ROIGE, Prim: "Les rendes reials de Cervera, segons una relació de 1311", Miscel.lània Cerverina V (Cervera, 1987), 71-88

BERTRAN I ROIGE, Prim: "Les ordinacions del peyr de la vila de Cardona (1422)", Cardener 5 (Cardona, 1988), 189-195

BERTRAN I ROIGE, Prim: "L'assortiment de pa a Cardona (1379)", Cardener 2 (Cardona, 1985), 119-123

BERTRAN I ROIGE, Prim: "L'assortiment de carn a Cardona (1419-1425)", Cardener 3 (Cardona, 1986), 101-110

BERTRAN I ROIGE, Prim: "Aspectes demogràfics i econòmics de Cervera i la seva rodalia el 1497", Miscel.lània Cerverina III (Cervera, 1985)

BO Adriana et CARLE, Maria del Carmen: "Cuando empiezan a reservarse a los caballeros el gobierno de las ciudades castellanas", Cuadernos de Historia de España IV (Buenos Aires, 1946), 114-124

BOCCHI, Francesca et al.: "La citta medievale italiana" (Firenze, 1973)

BOCCHI, Francesca: "Citta e campagne nell'Italia centro settentrionale (secc. XII-XIV)", Storia della citta 36 (1985), 101-104

BOFARULL, Próspero de: Colección de documentos inéditos de la Archivo de la Corona de Aragón XII (Barcelona, 1851)

BOIS, Guy: "Qu  est le f odalisme", L'Aveng 33 (Barcelona, 1980), 23-30

BOIS, Guy: La crisi del f odalisme a Europa a la fi de l'edat mitjana (Barcelona, 1986)

BOIS, Guy: Crise du féodalisme. Economie rurale et demographie en Normandie orientale du debut du 14e siecle au milieu du 16e siecle (Paris, 1976).

BONACHIA, Juan A. "Algunas cuestiones en torno al estudio de la sociedad bajomedieval burgalesa", La ciudad de Burgos (Actas del Congreso de Historia de Burgos), (Madrid, 1985) 68-82

BONACHIA HERNANDO, Juan A. El Concejo de Burgos en la Baja Edad Media (1345-1426) (Valladolid, 1978)

BONNASIE, Pierre et al. Estructuras feudales y feudalismo en el mundo mediterráneo (Barcelona, 1984)

BONNASSIE, Pierre. La organización del trabajo en Barcelona a fines del siglo XV (Barcelona, 1975)

BORTOLOTTI, Lando. Arquitectos, urbanistas e historia urbana (Terrassa 1984)

BROCA, Guillem Maria de. Historia del derecho de Cataluña especialmente del Civil, y Exposición de las instituciones del derecho civil del mismo territorio en relación con el código civil de España y la jurisprudencia (edició facsimil de la primera edició de 1918, Barcelona 1985)

BROUSSOLLE Jean. "Les impositions municipales de Barcelone de 1328 a 1462". Estudios de historia moderna V (Barcelona, 1955), 1-164

BUSQUETA Joan J. et CUADRADA Coral. "Un grup social a la conquesta de l'entorn rural (Els funcionaris régis i la seva implantació en el Pla de Barcelona i en el Maresme)" L'Avenc 94 (Barcelona, 1986), 36-41

BUSQUETA I RIU, Joan Josep. Sant Andreu del Palomar als segles XIII i XIV un exemple per a l'estudi de les relacions ciutat-camp a la Barcelona de la baixa edat mitjana. Tesi Doctoral inédita, 4 vols. Dep. d'Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica Universitat de Barcelona (Barcelona, 1989)

CABESTANY I FORT, Joan F. "Demografía, sociedad y urbanismo en el siglo XIV", Cuadernos de Historia (Anexos de la revista Hispania), 8 (Madrid, 1977), 189-202

CABESTANY I FORT, Joan-F. "L'urbanisme català a la Baixa Edat Mitjana". Evolució urbana de Catalunya (Barcelona 1983) 37-50

CANELA, Joan. Los libros del Manifiesto de Cervera de 1476. Tesi de llicenciatura inédita. Dep. d'Història Medieval de la UB (Barcelona, 1972)

CANELA GARAYOA, Montserrat "Cervera 1333 1384 Pestes, fams i guerres", Miscel·lània Cerverina IV (Cervera, 1986) 55 66

CANELAIGARAYOA, Montserrat et GARRABOUIPERES Montse Catàleg dels protocols de Cervera (Barcelona, 1985)

CARBONELL RAZQUIN, Mateo El vino de Cervera y la alta Segarra (Cervera, 1975)

CARCEL ORTI, Maria M et TRENCHS ODENA J "El Consell de Valencia disposicions urbanísticas (siglo XIV)", La Ciudad hispánica durante los siglos XIII al XV 2 vols I (Colóquio de la Rábida y Sevilla Madrid, 1985), 1481 1545

CARDONA CASTRO Francisco Luis "La ciudad de Barcelona en el siglo XIV a través de sus ordenanzas municipales" Cuadernos de Historia económica de Cataluña XVII (Barcelona 1977) 57 74

CARDOSO C F S et PEREZ BRIGNOLI H El concepto de clases sociales Bases para una discusión (Madrid 1977)

CARDOSO C F S et PEREZ BRIGNOLI H Los métodos de la historia (Barcelona 1976)

CARDOSO Circ Flamarion S Introducción al trabajo de investigación histórica (Barcelona 1981)

CARLE M del Carmen Del Concejo medieval castellano leonés (Buenos Aires 1968)

CARLE M del Carmen et al La sociedad Hispano Medieval La Ciudad (Barcelona 1984)

CARLE M del Carmen "Boni Homines y Hombres Buenos" Cuadernos de Historia de España XXXIX XL (Buenos Aires, 1964)

CARLE M del Carmen "La ciudad y su contorno en Leon y Castilla (siglos X XIII)" AEM 3 (Barcelona 1972 1973) 69 103

CARRERAS CANDI Francesc Dietari de la Guerra a Cervera des del 1462 al 1465 (Barcelona 1907)

CARRERAS CANDI Francesc "La institució del Castla en Catalunya BRABLB I (Barcelona 1901 1902), 4 24

CARRERAS CANDI, Francesc "Divisions administratives de Catalunya en les èpoques passades", BRABLB IX (Barcelona 1917) 33 40, 116 124

CARRERE Claude "La crise économique de Barcelone a la fin du Moyen Age et les archives municipales Cuadernos de historia económica de Cataluña XII (Barcelona 1974), 35 47

CARRERE, Claude: Barcelona 1380-1462. Un centre econòmic en època de crisi, 2 vols. (Barcelona, 1977)

CASAS, Montserrat. "Aspectes demogràfico-familiars de la vila de Cardona a mitjans del segle XIV (1342-1383)", Cardener I (Cardona, 1983), 53-68

CASTALDO, André: Seigneurs, villes et pouvoir royal en Languedoc. Le consulat médiéval d'Agde (XIII-XIV siècles), (Paris, 1974).

CASTELLS I BERTRAN, Jaume: Cervera, el grup dominant: un estudi cadastral (1719-1805). 3 vols. Tesi de llicenciatura inèdita. Dep. d'Història Moderna. Universitat de Barcelona (Barcelona, 1987)

CERDA RUIZ-FUNES, Joaquín. "Hombres buenos, jurados y regidores en los municipios de la Baja Edad Media". Actas del I Symposium de Historia de la administración (Madrid, 1970)

CERDA, Joaquín. "Principios del derecho común en los derechos locales del antiguo reino de Murcia (1245-1264)". España y Europa. Un pasado jurídico común (Murcia, 1986), 701-726

CHUECAGOITIA, Fernando et TORRESBALBAS, Luis. Resumen histórico del urbanismo en España (Madrid, 1954)

CHUECA GOITIA, Fernando. Breve historia del urbanismo (Madrid, 1968)

CIPOLLA, Carlo M. Historia Económica de la población mundial (Barcelona, 1978)

CIPOLLA, Carlo M. (Ed.) Historia Económica de Europa. Vol. I. La Edad Media, (Barcelona, 1979)

CLARA-MUNT, Salvador. "Prosperitat del món urbà entre 1200 i el 1350: patriciat i artesanat". Historia de Catalunya, III ed. Salvat (Barcelona, 1978), 87-100

CONDE Y DELGADO DE MOLINA, Rafael. "Vestit i societat les ordinations sumptuaries de Cervera (1344)". Miscel·lània Cerverina II (Cervera, 1984), 25-42

CORRAL GARCIA, Esteban. "Organización y funcionamiento de los grandes concejos castellanos". Revista de Estudios de la Administración Local, 204 (Madrid, 1979)

CORRAL GARCIA, Esteban. El escribano de Concejo en la Corona de Castilla (siglos XI al XVII) (Burgos, 1987)

CORTIELLA I ODENA, Francesc: Una ciutat catalana a darreres de la baixa edat mitjana Tarragona (Tarragona, 1984)

COSTA Maria Mercè "Unsa batalla entre nobles a Barcelona (1379)". AEM 7 (Barcelona, 1970-1971), 533-554

CUARTAS RÍVERO, Marganta Oviedo y el Principado de Asturias a fines de la Edad Media (Oviedo, 1983)

DALMASES Y DE MASSOT, Fausto de Guia Historico Descriptiva de la Ciudad de Cervera (Cervera, 1890)

DANVILLA Y COLLADO, Manuel El poder civil en España I (Madrid, 1886)

DOBB, Maurice Estudios sobre el desarrollo del capitalismo (Madrid, 1971)

DOMINGUEZ LOZANO, Pilar Las circunstancias personales determinantes de la vinculación con el derecho local. Estudio sobre el derecho local altomedieval y el derecho local de Aragón, Navarra y Cataluña (siglos IX-XV) (Madrid 1989)

DOÑATE SEBASTIA Jose Maria Salarios y precios durante la segunda mitad del siglo XIV". VII Congreso de Historia de la Corona de Aragón (Barcelona, 1962) II 417-506

DUBY, Georges Economía rural y vida campesina en el occidente medieval (Barcelona 1968)

DUBY, Georges (Dir) Histoire de la France Urbaine (Paris, 1973)

DUFOURQ Charles Emmanuel "Honrats mercaders et autre dans le Conseil des Cent au XIVe siècle" La Ciudad hispanica durante los siglos XIII al XV 2 vols I (Coloquio de la Rabida y Sevilla Madrid, 1985), 1361-1396

DUPONT A "L'evolution sociale du Consulat nimois du milieu du XIIIe au milieu du XIVe siècle" Annales du Midi tome 72, fasc 3 (Toulouse, 1960), 287-308

DURAN I SANPERE Agusti "Els Ausias March de Montcortés" Estudis Romànics XI (Barcelona 1962) 145-160

DURAN I SANPERE Agusti "Documents aljamiats de jueus catalans Segle XV". Butlletí de la Biblioteca de Catalunya V-VI (Barcelona, 1918-1919), 132-148

DURAN I SANPERE, Agusti Llibre de Cervera (Tarrega, 1972 2a edició Barcelona, 1977)

DURAN I SANPERE, Agustí "El dret de veïnatge a Cervera". Estudis d'Història Medieval III (Barcelona, 1970) 75-83

DURAN I SANPERE, Agustí "Laigua a Cervera". Miscel·lània Fontseré (Barcelona, 1961), 161-173

DURAN I SANPERE, Agustí et GOMEZ GABERNET, Federico "Las escuelas de gramática en Cervera". BRABLB XVII (Barcelona, 1944), 5-77

DURAN I SANPERE, Agustí Barcelona i la seva història 3 vols (Barcelona 1972-1973-1975)

DURAN I SANPERE, Agustí Discursos llegits en la "Real Academia de Buenas Letras" de Barcelona en la solemne recepció pública de D. Agustí Duran y Sanpere el dia 20 d'abril de 1924. Referències documentals del call de jueus de Cervera (Barcelona, 1924)

DURAN NOGUER, Juan El régimen municipal de Vich anterior al decreto de Nueva Planta 889-1716 (Vic, 1957)

DURAN I SANPERE, Agustí "De la florida cultura de Catalunya. L'Arxiu històric de Cervera". Diari d'alta 8 (Barcelona, 1920), 758-764

DURAN I SANPERE, Agustí "Noticia de llibres en inventaris de Cervera". Butlletí de la Biblioteca de Catalunya IV (Barcelona, 1917), 107-135

DURAN I SANPERE, Agustí "Llibre de Privilegis de Cervera". Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans (Barcelona, 1913-1914) 782

DURAN I SANPERE, Agustí "L'art antic a l'església de Santa Maria de Cervera". Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya XXXII (Barcelona, 1922), 293-317

DURAN I SANPERE, Agustí "Orfebreria catalana. I. La creu de Sant Nicolau de Cervera. II. Els argenters de Cervera". Estudis Universitaris Catalans VIII (Barcelona, 1914), 142-201

DURAN I SANPERE, Agustí "La casa municipal de Cervera". Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya XXX (Barcelona, 1920), 41-62

DURAN I SANPERE, Agustí "El segell municipal de Cervera". Estudis Universitaris Catalans X (Barcelona, 1917-1918), 183-93

DURAN I SANPERE, Agustí "Los monumentos históricos y arqueológicos. La casa de la ciudad de Cervera". Barcelona atracción, 181 (Barcelona, 1926), 23-26

EGEA I FERNANDEZ, Joan et GAY I ESCODA, Josep Maria: "Eficàcia de les normes a la tradició jurídica catalana des de la Baixa Edat Mitjana fins al Decret de Nova Planta". Revista Jurídica de Catalunya 2 (Barcelona, 1979), 250-294

EIXIMENIS, Francesc: Regiment de la Cosa Pública (Ed. Els Nostres Clàssics). (Barcelona, 1927)

EIXIMENIS, Francesc (Jill WEBS Ed) La societat catalana al segle XIV (Barcelona, 1980).

ENNEN, Edith Storia della città medievale (Roma, 1978)

ESTEPA DIEZ, Carlos "Els orígens de la ciutat medieval". L'Avenc 44 (Barcelona, 1981), 17-25

ESTEPA DIEZ, Carlos "Estado actual de los estudios sobre las ciudades medievales castellano-leonesas" Historia Medieval. Cuestiones de metodología (Valladolid, 1982)

ESTEPA DIEZ, Carlos "El alfoz y las relaciones campo-ciudad en Castilla y Leon durante los siglos XII y XIII" Studia Historica II 2 (Salamanca, 1984), 7-26

FALCON PEREZ, Maria Isabel "El Patriciado Urbano de Zaragoza y la actuación reformista de Fernando II en el gobierno municipal". Aragón en la Edad Media (II Estudios de economía y sociedad Siglos XII al XV (Zaragoza, 1979), 245-298)

FALCON PEREZ, Maria Isabel Organización municipal de Zaragoza en el siglo XV (Zaragoza, 1978)

FASOLI, Gina "Ciudad y feudalidad" Estructuras feudales y feudalismo en el mundo mediterráneo (Coloqui de Roma de 1978; Barcelona, 1984), 215-240

FASOLI, Gina. "Citta e campagne nell'Italia meridionale (secc XII-XIV)". Storia della città 36 (1965), 105-106

FAVIER, J. Finance et Fiscalite au bas Moyen Age (Paris, 1971)

FERNANDEZ TRABAL, Josep "De mercaders a terratinents (formació del patrimoni rural de la família Belllloc de Girona 1302-1398)". L'Avenc 94 (Barcelona, 1986), 42-47

FERNANDEZ DAZA ALVEAR, Carmen "Linajes trujillanos y cargos concejiles en el sig. XV". La Ciudad hispanica durante los siglos XIII al XVI 2 vols. (Coloquio de la Rábida y Sevilla. Madrid, 1985), 419-432

FERRER I MÀLLOL, Maria Teresa. "Patrimoni reial i recuperació dels senyors jurisdiccionals a Catalunya al segle XIV". AEM 7 (Barcelona, 1970-1971), 351-491

FERRO, Victor El Dret Públic Català. Les Institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta (Vic 1987)

FONT RIUS, Josep Maria Jaume I i la municipalitat de Barcelona (Barcelona, 1977)

FONT RIUS, Josep Maria "Valencia y Barcelona en los orígenes de su régimen municipal". Estudios Jurídicos en homenaje al Profesor Santa Cruz Tejeiro (València, 1974), 291-315

FONT RIUS, Josep Maria "La administración financiera en los municipios catalanes medievales" Historia de la Hacienda española (épocas antigua y medieval) (Madrid 1982) 197-231

FONT RIUS, Josep Maria "Un problème de rapports gouvernements urbains en France et en Catalogne (XIIe et XIII siècles)". Journées d'histoire du droit et des institutions des anciens pays de droit écrit (Montpellier 1957)

FONT RIUS, Josep Maria "Génesis y manifestaciones iniciales del régimen municipal en Catalunya". Miscellanea Barchinonensia XVI (Barcelona 1967) 67-81

FONT RIUS, Josep Maria "Orígenes del régimen municipal de Cataluña". AHDE, XVI (Madrid, 1945) 389-529 XVII (Madrid, 1946), 229-585. També publicat en edició a part amb el mateix títol a Madrid 1946

FONT RIUS, Josep Maria "Nuevos documentos catalanes de población y franquicia" AHDE L (Madrid, 1980), 155-176

FONT RIUS, Josep Maria "Franquicias urbanas medievales de la Catalunya Vella". BRABLB XXIX (Barcelona 1961-1962), 17-46

FONT RIUS, Josep Maria "Chartes de peuplement et de franchises de la Catalogne (Rapports et ressemblances avec les chartes du Midi de la France)". Federation Historique du Languedoc-Méditerranéen et du Roussillon. XXXIXe Congrès (Montpellier, 1967), 103-109

FONT RIUS, Josep Maria Estudis sobre els cre's i institucions locals en la Catalunya medieval (Barcelona 1985)

FONT RIUS, Josep Maria "Antiguo derecho local de Balaguer". AHDE LII (Madrid, 1962)

FONT RIUS, Josep Maria "Organos y funcionarios de la administración económica en las principales localidades de

Cataluña", Finances et comptabilité urbaines du XIIIe au XVIe siècle (Bruxelles, 1964), 257-278.

FONT RIUS, Josep Maria: Cartas de poblacion y franquicia de Cataluña (Textos, III, Madrid-Barcelona, 1969, Estudios, Madrid-Barcelona, 1983).

FONT RIUS, Josep Maria. "Jaume I i la creacio del Municipi Tàrragona", Tàrraga dins la politica del Rei en Jaume I (Tàrraga, 1978), 27-33

FONT RIUS, José M. "Las instituciones administrativas y judiciales de las ciudades en la España medieval", Anales de la Universidad de Valencia XXVI (Valencia, 1952-1953) 93-118

FONT RIUS, Josep Maria "La universidad de prohombres de Ribera de Barcelona y sus ordenanzas maritimas" Estudios de Derecho Mercantil en homenaje al Profesor Antonio Polo (Madrid, 1981), 199-240

FONT RIUS, Josep Maria "Les ordonnances municipales en Catalogne (du XIIIe au XVIIe siècle)", Costumes et Libertés Actes des journées Internationales de Toulouse, 4-7 juin 1987 (Montpellier, 1988), 57-65

FORT I COGUL, Eutemià "Cervera i Santes Creus Unes quantes noticies de les relacions de la capital segarrenca i el monestir del Gaia", Llerda XXXI (Llerda, 1971), 157-184

FRANCHETTI PARDO, Vittorio Historia del Urbanismo Siglos XIV y XV (Madrid, 1985)

FRANQUESA GASOL, Juan Annales de Cervera 2 vols (vol I, Barcelona, 1891, vol II, Llerda, 1892)

GALGANO, Francesco Historia del Derecho Mercantil (Barcelona, 1981)

GARCIA ESPUCHE, Albert et GUARDIA BASSOLS, Manuel Veure l'ahir Cervera a principis del segle XVIII Una imatge de la ciutat, en plànols, a partir de documents historics (Barcelona, s/d, aprox 1986)

GARCIA ESPUCHE, Albert et GUARDIA BASSOLS, Manuel Espai i societat a la Barcelona pre-industrial (Barcelona 1986)

GARCIA DE CORTAZAR, José-Angel La sociedad rural en la España Medieval (Madrid, 1988)

GARCIA DE VALDEAVELLANO, Luis, "El mercado Apuntes para su estudio en León y Castilla durante la Edad Media" AHDE VIII (Madrid, 1931) 201-405

GARCIA DE VALDEAVELLANO, Luis "Bienes muebles e inmuebles en el Derecho español medieval", Cuadernos de Historia de España X (Buenos Aires, 1949), 105-123

GARCIA DE VALDEAVELLANO, Luis Curso de Historia de las Instituciones españolas de los orígenes al final de la edad media (Madrid, 2a ed 1970)

GARCIA GALLO, Alfonso "Jueces populares y jueces técnicos en la Historia del Derecho español", La Justicia municipal en sus aspectos históricos y científicos Ciclo de conferencias celebrado durante los días 3 al 7 de diciembre de 1945, en el Salón de actos de la Real Academia de Jurisprudencia y Legislación (Madrid 1946) 56 71

GARCIA GALLO, Alfonso "El derecho local y el comun en Cataluña, Valencia y Mallorca", Diritto Comune e diritti locale nella Storia dell'Europa (Milano 1980), 227 249

GARCIA GALLO Alfonso "Crisis de los derechos locales y su vigencia en la edad moderna" IV Jornadas franco españolas de derecho comparado (Barcelona 1958) 69 81

GARCIA MARIN Jose M "El oficio público en Castilla durante la Baja Edad Media" Anales de la Universidad Hispalense (Sevilla, 1974)

GARCIA SANZ, Arcadio "El Censal" Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura XXXVII (Castello) 281 305

GARCIA SANZ Arcadio "Origen y fin del fuero de las pensiones censales a sueldo por libra" Ausa IV (Vic 1961 1963) 125 130

GARCIA SANZ, Arcadio "Los intereses en los préstamos de los judíos de Vich durante la primera mitad del siglo XIV" Ausa (Vic), 247 255

GARRABOU I PERES Montserrat "Sant Pere el Gros a través de dos documents dels segles XI i XII" Miscel·lània Cerverina II (Cervera, 1984) 11 24

GARRABOU I PERES Montserrat L'organització del Col·legi de notaris de Cervera als segles XIV i XV, i el catàleg dels protocols del districte notarial de Cervera Tesi de llicenciatura parcialment publicada Dep. d'Història Medieval Universitat de Barcelona (Barcelona 1985)

GARRABOU I PERES, Montserrat "Documentació referent als orígens del Col·legi de Notaris de Cervera (segle XIV)" Miscel·lània Cerverina VI (Cervera, 1988), 13 26

GARRABOU I PERES, Montserrat: "El Col·legi de notaris de Cervera (segona part)", Miscel·lània Cervenna V (Cervera, 1987), 89-113.

GARRABOU I PERES, Montserrat: "El Col·legi de notaris de Cervera", Miscel·lània Cervenna IV (Cervera, 1986), 107-118.

GAUTIER DALCHE, Jean: Historia urbana de Leon y Castilla en la Edad Media (siglos IX-XIII) (Madrid 1979);

GIBERT, Rafael. El Concejo de Madrid I. Su organización en los siglos XII al XV (Madrid, 1949)

GIMENEZ SOLER, Andrés. "El poder judicial en la Corona de Aragón", MRABLB VIII (Barcelona, 1906) 33

GONZALEZ· ALONSO, Benjamin "La Justicia" Enciclopedia de Historia de España II (Madrid, 1988), 343-417

GONZALVO I BOU, Gener La Pau i la Treva a Catalunya. Origen de les Corts Catalanes (Barcelona, 1986)

GOURON, Andre "Le rôle social des juristes dans les villes meridionales au moyen âge", Villes de Europe mediterraneene et de l'Europe occidentale du moyen âge au XIXe siecle (Nice, 1969), 55-67

GRACIA I MONT, Elisenda "Vic i el seu territori en el segle XIV", L'Avenç 94 (Barcelona, 1986), 48-51

GRAS DE ESTEVA, Rafael La Paheria de Lerida. Notas sobre la antigua organizacion municipal de la ciudad 1149-1707 (Lleida, 1909)

GROHMANN, A. "La Fiera di Cervera nel secolo XIV" Economia e Storia (Milano 1969)

GUAL CAMARENA, Miguel "Origenes y expansion de la industria textil lanera catalana en la Edad Media" Produzione, commercio e consumo dei panni di lana (Firencia, 1976) 511-523

GUAL CAMARENA, Miguel "El comercio de telas en el siglo XIII hispano", Anuario de Historia economica y social I (Madrid, 1968), 85-106

GUAL CAMARENA, Miguel "Para un mapa de la industria textil hispana en la edad media", AEM 4 (Barcelona 1967) 109-168

GUAL CAMARENA, Miguel "La feria de Cervera y sus privilegios (siglo XIV)", Martinez Ferrando, Archivero Miscelánea de Estudios dedicados a su memoria (Madrid, 1968) 181-196

GUAL CAMARENA, Miguel: "El hospedaje hispano-medieval. Aportaciones para su estudio". AHDE XXXII (Madrid, 1962), 527-541

GUAL CAMARENA, Miguel. "Un manual catalan de mercaderia". AEM 1 (Barcelona, 1964)

GUILLERE, Christian "Un mercader de Girona vers 1330: Pere Vilar". Cuadernos de Historia Económica de Cataluña XVIII (Barcelona, 1978), 223-254

GUILLERE, Christian Diner, Poder i Societat a la Girona del segle XIV (Girona, 1984)

GUILLERE, Christian "Politique et société les jurats de Gérone (1323-1376)". La Ciudad hispánica durante los siglos XIII al XVI 2 vols (Colóquio de la Rábida y Sevilla Madrid, 1985), 1443-1464

GUILLERE, Christian "Una institució benèfica enfront les adversitats de l'època la Pia Almoïna de Girona (1347-1380)". La pobreza y la asistencia a los pobres en la Cataluña medieval. Volumen misceláneo de Estudios y documentos (Barcelona, 1981-1982) 313-345

GUILLERE, Christian "Assistència i caritat a la Girona de principis del segle XIV". La pobreza y la asistencia a los pobres en la Cataluña medieval Volumen misceláneo de Estudios y documentos (Barcelona, 1980), 191-204

GUILLERE, Christian "Aspectes de la societat gironina a finals del segle XIV (aproximació topogràfica i professional a través de la talla de 1388)". Annals de l'Institut d'Estudis Gironins XXV 1 (Girona, 1979-1980), 333-355

GUILLERE, Christian "Reacció social i agitació menestral a Girona entorn d'un privilegi de l'Infant Joan" Annals de l'Institut d'Estudis Gironins XXVI (Girona, 1981-1982)

GUILLERE, Christian "Ciutat i feudalitat a la Catalunya de la Baixa Edat Mitjana". Col·loqui sobre la formació i expansió del feudalisme a Catalunya (Girona, 1985)

HAMILTON, Earl J. Money, Prices and Wages in Valencia, Aragon and Navarra, 1351-1500 (Cambridge, 1936)

HEERS, Jacques Occidente durante los siglos XIV y XV (Barcelona, 1976)

HENRY Louis Manual de demografia històrica (Barcelona, 1983).

HERLIHY, David: "Avances recientes de la demografía histórica y de la historia de la familia", Terceras Conversaciones Internacionales de Historia (Pamplona, 1985), 223-245

HERNANDEZ PALMES, Antonio: "El derecho civil en las 'consuetudines ilerdenses' de Guillermo Botet (s. XIII)", Ilerda (LLeida, 1985).

HIBBERT, A. B.: "La política económica de las ciudades", Historia Económica de Europa (Madrid, 1972), III, 2 195 i ss

HIBBERT, A. B.: "El patriciat urbà medieval", L'Avenc 44 (Barcelona, 1981), 26-32.

HIGOUNET, A.: Les comptes de la taille et les sources de l'histoire démographique de Périgueux au XIV siècle (Paris, 1965)

HILLGARTH: "El problema del imperio catalano-aragonés, 1229-1327", AEM 10 (Barcelona, 1980). Hi ha versió catalana a Ciutat de Mallorca, 1984.

HILTON, Rodney: Les ciutats medievals (Barcelona, 1989).

HILTON, Rodney "Una crisi del feudalisme", L'Avenc 33 (Barcelona, 1980), 31-40

HILTON, Rodney (Ed) La transició del feudalisme al capitalisme (A més dels textos del debat, conté una introducció del propi HILTON, i un recull de materials addicionals directament relacionats amb el tema) (Barcelona, 1977)

HILTON, R., SWEEZY, P.M.; DOBB, M., LEFEBVRE, G.; HILL, C., TAKAHSHI, K La transició del feudalisme al capitalisme (Madrid, 1967)

HILTON, Rodney Conflicto de clases y crisis del feudalismo (Barcelona, 1988)

HINOJOSA Y NAVEROS, Eduardo de "Origen del regimen municipal en León y Castilla", La administración (Madrid, 1896) Reedició dins Obras III, 273-320 (Madrid, 1974).

IGLESIA FERREIROS, Aquilino "La labor legislativa de Alfonso X el Sabio", España y Europa. Un pasado jurídico común (Murcia, 1986)

IGLESIA FERREIROS, Aquilino: "Recensió a l'obra de SOBREQUES I VIDAL, Santiago: Història de la producció del dret català fins al Decret de Nova Planta", AHDE XLIX (Madrid, 1979), 770-786.

IGLESIA FERREIROS, Aquilino "La creacion del derecho en Cataluña (I)". AHDE XLVII (Madrid, 1977), 99-423

IGLESIA FERREIROS, Aquilino "Derecho Municipal, Derecho Señoral, Derecho Regio", Historia, Instituciones, Documentos 4 (Sevilla, 1977), 115-197

IGLESIA FERREIROS, Aquilino "La Constitucio de 1283", L'Aveng 74 (Barcelona, 1984), 44-50.

IGLESIA FERREIROS, Aquilino "¿El primer testimonio de la recepci3n del derecho romano en Cataluña?" Revista Juridica de Cataluña 2 (Barcelona, 1978), 277-311

IGLESIA FERREIROS, Aquilino "El Cartulario de San Cugat del Vallés del 'Liber Iudiciorum' al Corpus Iuris Civilis", ler. Seminario de Historia del Derecho y Derecho privado Nuevas tecnicas de investigacion (Bellaterra, 1985), 93-176

IGLESIA FERREIROS, Aquilino La creacion del Derecho Una historia del Derecho español Lecciones 3 vols (Barcelona, 1987-1988)

IGLESIAS SUAREZ, Alfredo "La Alcabala (una aproximaci3n a estudio hist3rico de la tributacion indirecta en la España del antiguo r3gimen)" Homenaje al Profesor Alfonso Otero (Santiago de Compostela, 1981), 533-551

IGLESIES I FORT, Josep "El poblament de Catalunya durant els segles XIV XV" VI Congreso de Historia de la Corona de Arag3n (Sardenya, 1957)

IGLESIES I FORT, Josep "El fogatge de 1365-1370" MRAÇA XXXIV (Barcelona, 1962)

IGLESIES I FORT, Josep "El moviment demogràfic de la comarca d'Urgell a partir de la segona meitat del segle XIV", Llerda XXXIX (Llerda, 1978)

IRADIÉL, Paulino "Feudalismo agrario y artesanado corporativo", Studia Historica II, 2 (Salamanca, 1984) 55-88

IRANZO MUÑO, Maria Teresa et LALIENA CORBERA, Carlos "El acceso al poder de una oligarquia urbana: el Concejo de Huesca (siglos XII-XIII)", Aragon en la Edad Media IV (Zaragoza, 1984) 47-66

IRURITA LUSARRETA, Maria Angeles El municipio de Pamplona en la Edad Media (Pamplona, 1959)

JUNYENT, Eduard La ciutat de Vic i la seva historia (Barcelona, 1976)

KLUPFEL, L. "El Règim de la Confederació catalano-aragonesa a finals del segle XIII". Revista Jurídica de Catalunya, XXXV (Barcelona, 1929), 34-40, 195-226, 289-327 XXXVI (Barcelona, 1930), 18-37, 97-135, 298-331

LACARRA, José M. "El desarrollo urbano de las ciudades de Navarra y Aragón en la Edad Media". Pirineos XV-XVI (Zaragoza, 1950), 5-34

LACARRA, J M et al. Historia de Zaragoza (I Edades antigua y media) (Zaragoza, 1976)

LADERO QUESADA, Miguel Angel La ciudad medieval (Sevilla, 1976)

LALINDE ABADIA, Jesus "Las instituciones de la Corona de Aragón en la crisis del siglo XIV". Cuadernos de Historia 8 (Madrid, 1977), 155-170

LALINDE ABADIA, Jesus La Gobernación General en la Corona de Aragón (Madrid-Zaragoza, 1963)

LALINDE ABADIA, Jesus "El curia o cort una magistratura medieval mediterránea" AEM 4 (Barcelona, 1967) 169-297

LALINDE ABADIA, Jesus "Instituciones catalanas en el siglo XIV Panorama historiográfico". AEM 7 (Barcelona 1970-1971) 623-632

LALINDE ABADIA, Jesus La jurisdicción real inferior en Cataluña (Corts, veguers, batlles) (Barcelona, 1966)

LE GOFF, Jacques "La ciudad como agente de civilización (1200-1500)". Historia Económica de Europa I (CIPOLLA Ed), (Barcelona, 1979)

LE ROY LADURIE, Emmanuel Montaillou, aldea occitana de 1294 a 1324 (Madrid, 1981)

LLADONOSA I PUJOL, Josep Historia de la ciutat de Lleida (Barcelona, 1980)

LLADONOSA PUJOL, Josep Historia de Lleida 2 vols (Tàrraga, 1971-1974)

LLOBET PORTELLA, Josep Me Algunes notícies sobre els jueus de Tàrraga (1303-1486) (Lleida, 1985)

LLOBET PORTELLA, Josep M^e "Les epidèmies a Cervera durant l'Edat Mitjana". Miscel·lània Cerverina I (Cervera, 1983).

LLOBET PORTELLA, Josep Me Bibliografia Cerverina (1633-1978) (Cervera, 1982)

LOPEZ, Roberto S.: La revolución comercial en la Europa medieval (Barcelona, 1981).

LOPEZ MELCION, Joan-B.: "Referències a la Lacetania en els textos clàssics". Miscel·lània Cerverna IV (Cervera, 1986), 11-22

LOPEZ DE MENESES, Amada: "Documentos acerca de la peste negra en los dominios de la Corona de Aragón". Estudios de la Edad Media de la Corona de Aragón VI (Zaragoza, 1953-1956)

LOSCERTALES DE VALDEAVELLANO Pilar (Ed.) Costumbres de Lérida (Barcelona, 1946)

MACKAY, Angus "Ciudad y Campo en la Europa medieval", Studia Historica II, 2 (Salamanca, 1984), 27-54

MARCA, Petrus de Marca Hispanica sive limes hispanicus, hoc est geographica et historica descriptio Cataloniae, Ruscinosis et circumjacentium populorum (Paris, 1688)

MARTIN, José-Luis "La sociedad media e interior de los reinos hispanicos", AEM 7 (Barcelona, 1970-1971) 555-576

MARTINEZ MORO, Jesus "Participacion en el gobierno de la Comunidad de Segovia de los diferentes grupos sociales. La administracion de justicia (1345-1500)". La Ciudad hispánica durante los siglos XIII al XVI 2 vols (Coloquio de la Rábida y Sevilla Madrid 1985), 701-716

MENJOT Denis "Administracion de las haciendas locales urbanas el ejemplo de la ciudad de Murcia desde el año 1266 hasta mediados del siglo XV". Historia de la Hacienda española (épocas antigua y medieval) (Madrid, 1982), 447-482

MENJOT, Denis "L'elite du pouvoir a Murcie au Bas Moyen-Age". La Ciudad hispánica durante los siglos XIII al XVI 2 vols (Coloquio de la Rábida y Sevilla Madrid, 1985) 883-910

MINGUEZ FERNANDEZ, Jose Maria "Feudalismo y Concejos. Aproximación metodológica al análisis de las relaciones sociales en los concejos medievales castellano-leoneses". En la España Medieval. Estudios en memoria del Profesor D. Salvador de Moxo III (Madrid, 1982), 109-122

MIQUEL ROSELL, Francisco (Ed.) Liber Feudorum Maior Cartulario real que se conserva en el archivo de la Corona de Aragón 2 vols (Barcelona, 1945)

MIRO BALDRICH, Ramon "Aportació a l'estudi d'algunes confraries del Roser a la Segarra". Miscel·lània Cerverna IV (Cervera, 1986), 119-144

MOLINE Y BRASES, E.. "Inventari y encant d'una especiera cervecina del segle XIV", BRABLB VI (Barcelona, 1911-1912), 195-207

MONCLUS FJ et OYON, JL Una introduccion a la historia urbana Barcelona, siglos X-XX (U P B Barcelona 1984)

MONTAGUT I ESTRAGUES, Tomàs de "Els funcionaris i l'administració reial a Catalunya (segles XIII XIV)", La societat barcelonina a la Baixa Edat Mitjana Annex I d'Acta Mediaevalia (Barcelona, 1963), 137-150

MONTAGUT I ESTRAGUES, Tomàs de "El Baile General de Cataluña (Notas para su estudio)" Hacienda Publica Española 87 (Madrid, 1984)

MONTAGUT ESTRAGUES, Tomàs de "La administracion financiera en la Corona de Aragón", Historia de la Hacienda española (épocas antigua y medieval) (Madrid 1982), 483-504

MONTAGUT I ESTRAGUES, Tomàs de El Mestre Racional a la Corona d'Aragó (1283-1419) 2 vols (Barcelona 1987)

MONTAGUT I ESTRAGUES Tomàs de "El renacimiento del poder legislativo y la Corona de Aragón (s. XIII-XV)", Renaissance du pouvoir legislatif et genese de l'etat (Montpellier 1988), 165-177

MUMFORD Lewis La Ciudad en la Historia (sus orígenes, transformaciones y perspectivas) 2 vols (Buenos Aires 1966)

MUT REMOLA Enriqu La vida economica en Llerida de 1150 a 1500 (Llerida 1953)

MUTGE VIVES Josefa La Ciudad de Barcelona durante el reinado de Alfonso el Benigno 1327-1336 (Barcelona 1987)

NICOLINI, Ugo "Droit commun et droits particuliers dans les villes italiennes au moyen age" Scritti di storia del diritto italiano (Milano 1983) 84-91

OLIVER, Bienvenido Historia del derecho en Cataluña, Valencia, Mallorca Código de las costumbres de Tortosa IV (Madrid 1876-1881)

OLLICH, Imma Camp i ciutat a la Catalunya del segle XIII Evolució de la Plana de Vic (Vic, 1988)

PALAJ RAFECAS Salvador "Inventari dels molins fariners al nu Ondara", Nova Tarrega 2136 (Tarrega 1986)

PASSOLA I PALMADA, Josep M. "Introducció del censal i del violari en el Vic medieval", Ausa 117 (Vic, 1986), 113-123

PEDRCS, Josep: Crònica del Carrer Major (Cervera 1986).

PEREZ-BASTARDAS, Alfred et SCHOLZ, Victor "El govern de la ciutat de Barcelona 1249-1986" (Barcelona, 1988)

PETIT-DUTAILLIS, Ch Los municipios franceses Características y evolución desde los orígenes hasta el siglo XVIII (Mexico, 1959)

PI DE CABANYES, Onof: "Noticia dels calls del Segnà, l'Urgekk i la Segarra a la baixa Edat Mitjana" Ilerda XXXIV (Lleida, 1973), 321-339

PIRENNE, Henri Historia Económica y Social de la Edad Media (Buenos Aires, 1939)

PIRENNE, Henri Las ciudades de la Edad Media (Primera edició, Brussel·les 1926, Madrid, 1972)

PLADEVALL, Antoni "La disminució del poblament a la plana de Vich a mitjans del segle XIV", VI Assemblea d'Estudis Comarcals (Vic, 1952) 23-35

PONS GURI, Josep M. "Un fogatge desconegut de l'any 1358" BRABLB XXX (Barcelona, 1963-1964) 323-498

POZO CHACON, Pedro del "Primeros privilegios concedidos a Cervera", Miscel·lània Cerverina I (Cervera 1983).

RAZQUIN FABREGAT, Fernando "Los Castillos de la Segarra", Ilerda I (Lleida,), 51-65

REAL ACADEMIA DE LA HISTORIA Cortes de los antiguos reinos de Aragón y de Valencia y Principado de Cataluña (Madrid 1902)

RECASENS, J M La Ciutat de Tarragona 2 vols (Barcelona, 1975)

REGLA, Juan "El comercio entre Francia y la Corona de Aragón en los siglos XIII y XIV y sus relaciones con el desenvolvimiento de la industria catalana", Actas del Primer Congreso Internacional de Estudios Pirenaicos IV (Zaragoza, 1952) 47-66

RIERA I SANS, Jaume El cavaller i l'alcajota. Un proces medieval (Barcelona, 1973)

RIERA VIADER, Sebastià "El proveïment de cereals a la ciutat de Barcelona durant el mal any primer (1333) la intervenció del Consell de Cent i de la Corona", IIon Congrés d'Història del Pla de Barcelona (Barcelona, 1985, actes en premsa)

RIGAUDIERE, Albert Saint-Flour ville d'Auvergne au Bas Moyen Age (Etude d'Histoire administrative et financiere) 2 vols. (Paris, 1982)

RIU RIU, Manuel "Aportación a la organización gremial de la industria textil catalana en el siglo XIV" VII Congreso de Historia de la Corona de Aragón II (Barcelona 1964) 547-559

RIU RIU, Manuel "La financiación de la vivienda, propiedad horizontal y pisos de alquiler en la Barcelona del siglo XIV", La Ciudad hispánica durante los siglos XIII al XVI 2 vols (Colóquio de la Rábida y Sevilla Madrid 1985) 1397-1406

RIU RIU, Manuel "Banking and Society in Late Medieval and Early Modern Aragon" The Dawn of Modern Banking (London) 131-167

RIU RIU, Manuel "The Woollen Industry in Catalonia in the Later Middle Ages" Cloth and Clothing in Medieval Europe Essays in Memory of Professor E M Carus Wilson (London 1983) 205-229

ROCA TRAVER F de A "Cuestiones de demografía medieval", Hispania XIII (Madrid 1953)

ROCA Francisca La regulación de la vida ciudadana por el municipio de Barcelona (1300-1350) Tesis doctoral inédita Dep d'Història Medieval Universitat de Barcelona (Barcelona)

ROCA I TRIAS, Encarna "Unde Cathalanus quasi in Cathalonia stans La condición de catalán en el Derecho histórico" Revista Jurídica de Cataluña 1 (Barcelona 1978) 7-44

ROMANO VENTURA David "La ordenación de 1281 de las veguerías catalanas" Homenaje al Dr D Juan Regla Campistol I (Valencia 1975) 111-123

ROMANO VENTURA David "El reparto del subsidio de 1282 entre las aljamas catalanas" Sefarad XIII (Barcelona 1953) 73-86

ROVIRA I ERMENGOL Josep (Ed) Usatges de Barcelona i Commemoracions de Pere Albert Col. Els Nostres Clàssics (Barcelona 1933)

RUSSELL J.C. "La población en Europa del año 500 al 1500" Historia Económica de Europa I (CIPOLLA Ed. (Madrid, 1979) 25-77

SALRACH Josep M. El procés de feudalització (Segles III-XII) Volum II de la Historia de Catalunya dirigida per Pierre VILAR (Barcelona 1987)

SALRACH Josep M. "La societat i el govern de Catalunya a l'Alta

Edat Mitjana Segles IX-XII. Formes i institucions de govern de Catalunya (Barcelona, 1983)

SANAHUJA, Pere. "El monestir de Santa Clara de Cervera". Estudis Franciscans XLVII (Barcelona, 1935), 301-333 457-482

SANAHUJA, Pere. "Els fraïmenors a Cervera". Estudis Franciscans XLV (Barcelona, 1933), 47-97

SANCHEZ MARTINEZ, Manuel. "Questie y subsidios en Catalunya durante el primer tercio del siglo XIV el subsidio para la cruzada granadina (1329-1334)". Cuadernos de Historia Económica de Cataluña XVI (Barcelona, 1976), 10-53

SANCHEZ MARTINEZ, Manuel. "La fiscalidad real y las aljamas catalano aragonesas en el primer tercio del siglo XIV". Acta Mediaevalia 3 (Barcelona, 1982), 93-141

SANMARTI M. Montserrat. Los libros del Manifest de Cervera del año 1490. Tesi de llicenciatura inedita. Dep. d'Història Medieval de la UB (Barcelona 1972)

SANS I TRAVÉ, Josep M. "Algunes reflexions sobre el Règim Municipal de Montblanc a l'Edat Mitjana (segles XII-XIV)". Museu-Arxiu de Montblanc i Comarca IX (Montblanc 1975), 8-23

SANTAMARIA, Alvaro. "Los Consells Municipales de la Corona de Aragón mediado el siglo XII. El sistema de cooptacion". AHDE LI (Madrid 1981), 291-364

SARRET I PCNS, Lluís. Privilegis de Tarrega (Tarrega 1930)

SAYOUS, André E. Els mètodes comercials a la Barcelona medieval. Edició i estudi introductor de GARCIA I SANZ, Arcadi et FELIU I MONFORT, Gaspar (Barcelona 1975)

SEGURA I VALLS, Joan. Història de Santa Coloma de Queralt (adaptada per Joaquim SEGUFIA LAMICHI) (Santa Coloma de Queralt, 1953)

SEVILLANO COLOM, Francisco. "De la institucion del Mustaçaf de Barcelona, de Mallorca y de Valencia". AHDE XXIII (Madrid 1953), 525-538

SOBERANAS, Amadeu J. "Una companyia per dirigir les escoles de gramàtica i lògica de Cervera el curs 1440-1441". BRABLB XXXVII (Barcelona 1977-1978), 169-175

SOBREQUES I VIDAL, Santiago. "Regimen municipal gerundense en la Baja Edad Media. La insaculacion". Anales del Instituto de Estudios Gerundenses X (Girona 1955), 165-234

SOBREQUES I VIDAL, Santiago. "La nobleza catalana en el siglo XIV", AEM 7 (Barcelona, 1970-1971), 513-531

SOBREQUES I VIDAL, Santiago: "Censo y poblacion de los habitantes de Gerona en 1462", Anales del Institute de Estudios Gerundenses VI (Girona, 1951), 193-246.

SOBREQUES I VIDAL, Santiago: Societat i estructura politica de la Girona medieval (Barcelona, 1975)

TASIS I MARCA, Rafael Pere el Cerimonios i els seus fills (2a. ed., Barcelona, 1980)

TATJER PRAT, Maria Teresa La audiencia real en la Corona de Aragon (Barcelona, 1987)

TELLO, Enric "La utilització del censal a la Segarra del set-cents: crèdit rural i explotació usuraria" Recerques 18 (Barcelona, 1986), 47-72

TELLO I ARAGAY, Enric Pagesos, menestrals i rendistes. Cervera i la Segarra en l'arrencada industrial catalana (1702-1861) (Barcelona, 1987)

TERRADAS I SABORIT, Ignasi. El món historic de les masies. Conjectures generals i casos particulars (Barcelona, 1984)

THRUPP, Sylvia L. "La industria medieval 1000-1500", Historia Económica de Europa (CIPOLLA Ed.) (Madrid, 1979)

TORRES FONTES, Juan. "La hacienda concejil de Murcia en el siglo XIV" AHDE XXVI (Madrid, 1956), 741-756

TORRES FONTES, Juan. "El diezmo eclesiástico en Sevilla y Murcia (siglo XIII)" Miscelánea Medieval Murciana XII (Murcia, 1986) 85-102

TORRES BALBAS, L. Resumen historico del urbanismo en España (Madrid, 1954)

TORRES I RIBE, Josep M. Els municipis catalans de l'antic regim (1453-1808) (Procediments electorals, òrgans de poder i grups dominants) (Barcelona, 1983)

TOUS, Joan. "Aportació dels signes de pedrapiquer de Cervera a la glíptografia catalana" Miscel·lània Cerverina I (Cervera, 1983), 19-37

TURULL RUBINAT, Albert. "Noms i cognoms cerverins del segle XIV" Miscel·lània Cerverina IV (Cervera, 1986) 87-106

TURULL RUBINAT, Albert: "Hagiotoponímia a la Segarra". Miscel·lània Cerverina III (Cervera, 1985).

TURULL RUBINAT, Albert: "Topònims aràbics segarrencs". Miscel·lània Cerverina V (Cervera, 1987), 37-42

TURULL RUBINAT, Max. "Estudi i tractament d'ordinacions municipals a la Baixa Edat Mitjana (l'exemple de Cervera)". les Jornades sobre Ordinacions Baronals i Municipals a Catalunya (segles XII-XIX) (Valls, 1986, actes de les jornades en premsa).

TURULL RUBINAT, Max et CANELA GARAYOA, Montserrat. "El 'Llibre de Privilegis' de Cervera (1360). Introducció històrico-jurídica i rubriques dels documents". Pa·estra Universitaria 3 (Cervera, 1988), 115-171

TURULL RUBINAT, Max. El règim municipal de Paeria Cervera 1331-1331. Dinàmica social i política (Lleida, 1986)

TURULL RUBINAT, Max. "Fira i festa a Cervera en el segle XIV". Segarra 945-946 (Cervera, 1984).

TURULL RUBINAT, Max. "Elecció de païrs i consellers a la Cervera medieval". Segarra 942 (Cervera, 1984)

TURULL RUBINAT, Max et CANELA GARAYOA, Montserrat. "Tres pergamins inèdits en català del segle XIV a l'AHCC de Cervera". Butlletí de Dialectologia Nordoccidental IV (Fundarella, 1985).

TURULL RUBINAT, Max. "Estructura urbana i comportaments polítics diferenciats en les poblacions medievals Cervera 1332-1333". Miscel·lània Cerverina III (Cervera, 1985), 29-54

TURULL RUBINAT, Max. "El mal any primer a Cervera (trastalls socio-polítics i crisi de subsistència 1333)". Miscel·lània Cerverina IV (Cervera, 1986), 23-54

TURULL RUBINAT, Max. "La indústria drapera a Cervera a l'edat mitjana (s. XIII-XIV) i les Ordinacions de la draperia de 1320". Miscel·lània Cerverina V (Cervera, 1987), 47-70

TURULL RUBINAT, Max. "Antoni Toldrà (notari del segle XIV) i la Summa Rolandina". Miscel·lània Cerverina VI (Cervera, 1988), 27-52

TURULL RUBINAT, Max et RIBALTA HARO, Jaume. Alguns aspectes del règim municipal de Tàrrrega i Cervera al segle XIV (Tàrrrega, 1987)

TURULL RUBINAT, Max, ESTEVE VILA, Josep et MARTI FALIP, Antonio. "Evolució històrica i urbanística del Carrero de les Bruixes". El

Carreró de les Bruixes (Una estructura medieval de la ciutat de Cervera) (Cervera, 1984), 13-66.

TURULL RUBINAT, Max: "La Carta de Població de Vilagrassa (1185) i el seu context històric i jurídic", Vilagrassa VIII Centenari de la Carta de Població. 1185-1985 (Lleida, 1986), 13-33

TURULL RUBINAT, Max. "La relació de Cervera amb el seu entorn a partir de la venda de censals i violaris (segle XIV)", II Col·loqui d'Història Agrària (Barcelona, 1986, actes del col·loqui en premsa).

TURULL RUBINAT, Max: "La hisenda i el sistema financer de la Paeria de Cervera Els ingressos del Consell (1331-1333)", Ilerda XLVII (Lleida, 1986), 443-478

UDINA MARTORELL, Federico Sugerencias en torno a unas cartas reales cerverinas (Barcelona, 1952)

VALDEON BARUQUE, Julio et al Burgos en la Edad Media (Valladolid, 1984)

VALLSTABERNER, Fernando (FERNANDEZVILADRICH' JesusetPELAEZ, Manuel J, Eds) Los Usatges de Barcelona (Barcelona 1984)

VICENS VIVES, Jaume Historia Económica de España I (Barcelona, 1959)

VILA Soledad La Ciudad de Eiximenis. Un proyecto teórico de urbanismo en el siglo XIV (Valencia, 1984)

VILA, Marc Aureli Les comarques de Catalunya. Notes geohistòriques (Barcelona, 1983)

VILAR Pierre "Le declin catalan du Bas Moyen Age. Hypotheses sur sa chronologie" Estudios de Historia Moderna VI (Barcelona, 1956-1959)

VILAR Pierre Catalunya dins l'Espanya moderna. Recerques sobre els fonaments econòmics de les estructures nacionals 4 vols (Barcelona 1964)

VILAR Pie Crecimiento y desarrollo (Barcelona 1964)

VILLANUEVA Jaime Viaje literario a las iglesias de España vol X Valencia 1821.

WERVEKE H. Van "El auge de las ciudades" Historia Económica de Europa Madrid 1977: 3 ss

WOLFF Philippe Dir. Guide internationale d'histoire Urbaine

(I. Europe) (J.M. LACARRA et J.M. FONT RIUS España), (Paris, 1977).

WOLFF, Philippe: "Une ville pyreneenne au XIII siècle: l'exemple de Foix", Annales du Midi 77 (Toulouse, 1965), 137-156.

YMBERNON VILA, Andrés: "Inventario del castillo de Cervera. Fecha: año 1482", Ilerda XV (Lleida, 1951), 81-89

INDEX ESPECIFICS

INDEX DE MAPES I PLANOLS

Catalunya, La Segarra i Cervera. Localització geogràfica	75
La Segarra (municipis), La Segarra (agregats)	76
Comarca de La Segarra	76 b.
Cervera: plànol topogràfic (plànol I); el castell, el camí d'accés al segle XI (II)	194
Cervera: les primeres edificacions del segle XII (III); creixement del nucli, la vila closa dels segles XII-XIII (IV)	185
Cervera: progressiu creixement i ampliació de la muralia al segle XIV (V)	186
Algunes zones i carrers documentats el segle XIV	187
Localització i delimitació aproximada dels quaters al segle XIV	188
Secció transversal del nucli edificat i seccions que es troben al llarg del Carrero de les Bruixes	186 b
Catalunya: transcendència comercial de la fira de Cervera al segle XIV	334
Catalunya: procedència geogràfica del veïnatge individual el període 13-III-1391 a 31-X-1393	993 b
Catalunya: procedència geogràfica dels censals venuts pel municipi el segle XIV	1145
Catalunya: procedència geogràfica dels censals més importants el segle XIV	1146

INDEX DE GRAFIQUES I ESQUEMES:

Evolució demogràfica dels quaters (segons d'estimes) Cap Corral	xifra absoluta	110
Evolució demogràfica dels quaters (segons d'estimes) Plaça	xifra absoluta	111
Evolució demogràfica dels quaters (segons d'estimes) Montseré	xifra absoluta	112
Evolució demogràfica dels quaters (segons d'estimes) Framenors	xifra absoluta	113
Distribució de manifestants per manifestants Cap Corral 1340-1369	Xifres absolutes de	379
Distribució de manifestants per manifestants Cap Corral 1340-1369	Xifres percentuals de	380
Distribució de manifestants per manifestants Framenors 1375	Xifres absolutes de	381
Distribució de manifestants per manifestants Framenors 1375	Xifres percentuals de	382
Distribució de manifestants per manifestants Montseré 1366-1378	Xifres absolutes de	383
Distribució de manifestants per manifestants Montseré 1366-1378	Xifres percentuals de	384
Distribució de manifestants per manifestants Plaça 1352-1366-1382	Xifres absolutes de	385
Distribució de manifestants per manifestants Plaça 1352-1366-1382	Xifres percentuals de	386
Tendència de l'acumulació de absolutes Cap Corral 1340-1369	riquesa per grups Lliures	387
Tendència de l'acumulació de percentatges Cap Corral 1340-1369	riquesa per grups Lliures en	388

Tendència de l'acumulació de riquesa per grups. Lliures absolutes. Framenors 1375.	389
Tendència de l'acumulació de riquesa per grups Lliures en percentatges. Framenors 1375.	390
Tendència de l'acumulació de riquesa per grups. Lliures absolutes. Montseré 1366-1378.	391
Tendència de l'acumulació de riquesa per grups. Lliures en percentatges. Montseré 1366-1378.	392
Tendència de l'acumulació de riquesa per grups Lliures absolutes Plaça 1352-1366-1382	393
Tendència de l'acumulació de riquesa per grups Lliures en percentatges Plaça 1352-1366-1382	394
Relació de manifestants/riquesa a Cap Corral 1340-1369	395
Relació de manifestants/riquesa a la Plaça 1352-1366-1382	396
Relació de manifestants/riquesa a Montseré 1366-1378	397
Relació de manifestants/riquesa a Framenors 1375	398
Sistema de juradia 1311 (a)	565
Sistema de juradia 1311 (b)	566
Sistema de Paeria 1333 (a)	567
Sistema de Paeria 1333 (b)	568
Sistema de Paeria 1333 (c)	569
Sistema de Paeria 1331 1334	570
Sistema de Paeria 1430	571
Quantitat absoluta de sessions mensuals Any 1332	809
Quantitat absoluta de sessions mensuals Any 1333	810
Quantitat absoluta de sessions mensuals Any 1356	811
Quantitat absoluta de sessions mensuals Any 1362	812
Quantitat absoluta de sessions mensuals Any 1366	813
Quantitat absoluta de sessions mensuals Any 1372	814

Quantitat absoluta de sessions mensuals Any 1377	815
Quantitat absoluta de sessions mensuals Any 1388	816
Quantitat absoluta de sessions mensuals Any 1393	817
Mitjana mensual de sessions. Segle XIV	818
Tendència secular en xifres absolutes de sessions mensuals Segle XIV	819
Assistència diària en xifres absolutes de paers i consellers a les sessions Any 1331	820
Assistència diària en xifres absolutes de paers i consellers a les sessions Any 1333	821
Assistència diària en xifres absolutes de paers i consellers a les sessions Any 1356	822
Assistència diària en xifres absolutes de paers i consellers a les sessions Any 1362	823
Assistència diària en xifres absolutes de paers i consellers a les sessions Any 1366	824
Assistència diària en xifres absolutes de paers i consellers a les sessions Any 1372	825
Assistència diària en xifres absolutes de paers i consellers a les sessions Any 1377	826
Assistència diària en xifres absolutes de paers i consellers a les sessions Any 1388	827
Assistència diària en xifres absolutes de paers i consellers a les sessions Any 1393	828
Mitjana anual d'assistència de paers i consellers a les sessions	829
Mitjana del percentatge d'assistència individual de paers i consellers a les sessions	830
Assistència de paers a les sessions en període agrícola i no agrícola	831
Trend d'assistència de paers a les sessions en període agrícola i no agrícola	832
Assistència de consellers a les sessions en període agrícola i no agrícola	833

Trend d'assistència de consellers a les sessions en període agrícola i no agrícola	834
Assistència de prohoms a les sessions en període agrícola i no agrícola.	835
Trend d'assistència de prohoms a les sessions en període agrícola i no agrícola	836
Índex de disminució d'assistència individual a les sessions durant període agrícola	837
Correlació entre càrrecs ocupats i nombre de paers	838
Correlació entre càrrecs ocupats i nombre de paers+consellers	839
Correlació entre càrrecs ocupats i nombre de prohoms	840
Distribució de càrrecs entre paers i consellers en percentatges	841
Mitjana de càrrecs, en xifres absolutes de paers consellers i prohoms	842
Mitjana de càrrecs, en xifres absolutes de paers+consellers i prohoms	843
Mitjana de càrrecs en xifres absolutes de paers+consellers+prohoms	844
Concentració de càrrecs Desviació típica (període 1332-1393)	845
Imposicions Total anual 1337-1395	1083
Imposicions Carn, vi i flequera respecte del total anual (1337-1395)	1084
Evolució de les imposicions vi, carn, flequera i altres 1354-1395	1085
Imposicions (1337-1395) Total anual vi	1086
Imposicions Vi respecte del total anual	1087
Imposicions (1337-1395) Total anual carn	1088
Imposicions Carn respecte del total anual	1089

Imposicions (1337 1395) Total anual pes dels molins i flequera	1090
Imposicions Pes dels molins i flequera respecte del total anual	1091
Imposicions (1337 1395) Total anual safra	1092
Imposicions (1337 1395) Total anual blat	1093
Imposicions (1337 1395) Total anual bèsties	1094
Imposicions (1337 1395) Total anual llana i sargils	1095
Imposicions (1337 1395) Total anual draps	1096
Imposicions (1337 1395) Total anual peix pella	1097
Imposicions (1337 1395) Total anual pelliceria i blanquera	1098
Imposicions (1337 1395) Total anual sabateria i cuirateria	1099
Imposicions (1337 1395) Total anual portals	1100
Imposicions (1337 1395) Total anual siti	1101
Representació professional en l'arrendament de les imposicions vi	1102
Representació professional en l'arrendament de les imposicions carn	1103
Representació professional en l'arrendament de les imposicions safra	1104
Representació professional en l'arrendament de les imposicions pes dels molins	1105

INDEX D'APENDIXS ESTADÍSTICS I LLISTATS NOMINALS:

Percentatges d'assistència individual a les sessions Període agrícola, període no agrícola i general	644
Acumulació i distribució de càrrecs segons òrgans institucionals	799
Distribució de càrrecs entre els individus d'un any Desviació típica i mitjana	802
Anàlisi anual del pressupost municipal	1238
Relació alfabètica de paers (1331-1395)	1325
Relació alfabètica de consellers (1332-1393)	1331
Relació alfabètica d'electors (1356-1373)	1338
Relació per ordre cronològic de paers (1331-1395)	1355
Relació per ordre cronològic de consellers (1332-1393)	1360
Relació cronològica dels electors (1356-1373)	1379
Relació alfabètica de paers i consellers mercaders	1396
Relació alfabètica de paers i consellers notaris	1401
Relació alfabètica de paers i consellers (1331-1396)	1404
Relació alfabètica d'individus arrendadors d'imposicions	1415
Relació alfabètica de propietaris i beneficiaris de rendes censals i violaris (1360-1372-1378-1383)	1422
Relació alfabètica general d'individus i òfici dels quals ens es conegut	1427
Relació alfabètica d'individus segons grups d'òfics	1442

INDEX DE TEXTOS DE L'APENDIX DOCUMENTAL:

- AHCC Llibre dels Privilegis, 1190, 1r.
"Que degú no gos entrar en los alberchs dels prohòmens de Cervera pus que ells donen firma de dret. E que degu no s puxe pendre lurs cavalcadures per deguna rahó, si ho fan que se'n puxen deffendre" 1489
- AHCC Llibre dels Privilegis, 1208, 1v
"Com lo senyor rey ja franchs tots los vehins de la vila de Cervera de cuquia, exorquia e mistria e de terçes" 1489
- AHCC Llibre dels Privilegis, 1255, 3r
"Que ls prohòmens de la vila de Cervera no sien tenguts de responre per fraccio de pau e de treva ne per alguns altres clams que cavaiers o altres persones stranyes facen d'ells sino tan solament en poder del batle de Cervera" 1491
- AHCC Llibre dels Privilegis, 1267, 1r
"Que'l senyor rey no puxe enquire universalment contra la universitat de Cervera si donchs alguna cosa notoria no feyt per que fos enqueridor" Aquest és el primer privilegi recollit en el volum i decorat luxosament 1492
- AHCC Llibre dels Privilegis, 1267, 5v
"Com lo senyor rey en Jacme reebe en sa proteccio e guarda tots universes e singulars de la vila de Cervera" 1492
- AHCC Llibre dels Privilegis, 1270, 7r
"Que tots los veyns de Cervera sian tenguts de pagar en questes. Et s aquells que han castells fora la dita villa se desexiran de veynat, que dos prohòmes los puxen encara tatxar en questes e en serveys axí com si heren dins" 1493
- AHCC Llibre dels Privilegis, 1272, 7r
"Que los pahers de Cervera puxen tatxar los veyns de la dita vila apres que ab sacrament hauran manifestat los bens per mes bens que no hauran manifestats " 1494
- AHCC Llibre dels Privilegis, 1293, 3r
"Guatge que'l senyor rey fa a tots les vincts del mercat de la vila de Cervera e encara a tots aquells qui en altres dies aportarà a la dita vila alguns viandes" 1495
- AHCC Llibre dels Privilegis, 1307, 2r

"Com lo senyor rey enfranchex tots e sençulars stadans de la vila de Cervera de tota leuda, pesatge, mesuratge, passatge, portatge, pes e usatge e coscun axí nous com veylls per totes les sues terres exceptat en la ciutat de Tortosa" 1496

ACA Cancellera, 1311, reg. 208, f. 70r

Jaume II deroga el sistema de paers i instaura el de jurats amb consellers 1497

AHCC Pergamins, 121, 18 desembre 1316

Jaume II fa un seguit de mesures destinades a regular millor l'elecció dels jurats i evitar la formació d'oligarquies. Es limita l'accés dels parents més pròxims al càrrec de jurat 1500

AHCC Llibre dels Privilegis 1317, 27r

"Que los pahers après que seran elets e auran feyt sacrament en poder del batle pusquen guardians e mostaçafs assignar, e aquells com elets seran presentar al batle e lo batle que ls sie tengut de rebre" 1501

AHCC Llibre dels Privilegis 1323 13r

"Que les taylles de les questes e altres exaccions de la vila de Cervera sien feyts per sou e per libra" 1503

AHCC Llibre dels Privilegis 1330 i 1335 13r

"Aprobació de la costuma que ls pahers e prohombres de la vila de Cervera an sobre jutgar totes criminoses axí cristians com jueus delinquens dins la vila e vegueria de Cervera 1504

AHCC Consells 1332 1333 41r 45v

Acta de tot el proces d'elecció de paers i consellers als quatre quaters de la vila per a la legislatura de 1333 1506

AHCC Llibre dels Privilegis 1333 20r

"Com lo senyor rey en Alfons otorga als prohombres de la vila de Cervera a alguns constitucions feyts en la ciutat de Barchinona aytant com toquen observaments de pleyts e salaris de jutges, d'avocats, procurados e notaris e execució de sentencies 1511

AHCC Llibre dels Privilegis 1334 23r

"Declaració en qual manera se deu fer la elecció dels pahers e conseyllers, dels quals el precedunt capitell es feyta menció" 1512

ACA Cancellera Reial Reg Grat 874 f 87v

L'any 1343 Pere III concedeix als paraires de Cervera la capacitat d'organitzar se internament i autonoma 1515

AHCC Llibre dels Privilegis [1353], 55r

"Moltes condicions e declaracions de la erecció del Comdat de Cervera, entre les altres que la vila de Cervera e los lochs de la erecció dit comdat sien arunits e encorporats a la Corona

d'Aragó e non puxen ésser separats ans aquell qui serà rei
d'Aragó sia senyor de Cervera" 1515

AHCC Llibre dels Privilegis 1354, 30r.
"Sentència per la qual és declarat que degun vey de Cervera no és
tengut de assegurar ne fer pau final ab degun hom strany" 1516

AHCC Llibre dels Privilegis, 1356, 85v
"Mutació feyta pel senyor rey de la plaza del blat" 1519

AHCC Claveria 1360, 19v.
En les Corts Generals a Cervera el 1360 el rei Pere demana diners
per a la guerra amb Castella, i anuncia que es pagarà i
recollirà en forma de fogatge. El fragment indica quan haurà
de pagar Cervera, i quina proporció per cada 100. Els més pobres
queden exempts de la talla que s'organitza per a recollir
diners. 1520

AHCC Claveria 1360, 47r
El rei culpa als de Cervera de moltes irregularitats i
il·legalitats, i estableix el preu de 6.000 sous per a la
remissió, a la qual sacull el Consell. Els fets es posaren de
manifest en les Corts Generals celebrades a Cervera
el 1360 1521

AHCC Llibre dels Privilegis, 1371, 86v
"De iudicar crimosos" 1522

AHCC Claveria 1373, 15r
Davant els conflictes entre Galceran de Vergos i els Cirera, el
Consell adopta mesures per a evitar que la dissensió s'escampi
per la vila. 1522

AHCC Pergamins num 95, 1376 gener 9
Privilegi establint l'elecció cada any de ritors oïdors dels comptes
municipals. Amb lletra afegida amb posterioritat al redactat
original hi ha referències a l'ofici del Racional. 1523

AHCC Censals 1377 1392, 1r
Els motius i les circumstàncies que empenyeren els paers a
confeccionar un llibre de censals. La sol·licitud que es feu al
rei i la seva aprovació. 1524

AHCC Manifest M 1378, 1r
Ordinació introductòria datada el gener de 1378. Explicació dels
motius i del procés que portara a redactar un nou volum del
llibre del Manifest. 1525

AHCC Llibre dels Privilegis, 1380, 132v
"Apocha de la compra que feu a la universitat de Cervera dels
lochs de Sadaho e de Riber" 1526

AHCC Llibre dels Privilegis, 1390, 146r

"Capítols fets entre la vila de Cervera e la vila dels Prats, de que la vila dels Prats deu pagar cascun any en la festa de circumscisió de nostre senyor do-cents solidos a la vila de Cervera"

1527

AHCC Liber vicinorum 1391-1393, 6v

Capítols de veïnatge establerts l'any 1391 pels paers de la vila amb Berto Gispert, de Riudovelles, per a ser admes com a veí de Cervera.

1530

AHCC Thesaurus Privilegiorum Cervarie, 1415 desembre 10, 62 r-v.

"Electió de Pahers"

1531

Biblioteca-Museu Víctor Balaguer de Vilanova i la Geltrú, doc. 728, 1430 octubre 7, València

Privilegi concedit per Alfons el Magnànim estipulant que els prohoms elegits per a paers l'any següent a la legislatura del seu exercici actuarien com a consellers, elevant el nombre de consellers a vint-i-quatre

1532